

Hallituksen esitys Eduskunnalle teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Luonnos 17.11.2005

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annettua lakia, tekijänoikeuslakia, tavaramerkkilakia, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettua lakia, toiminimilakia, kasvinjalostajanoikeudesta annettua lakia, patenttilakia, mallioikeuslakia sekä hyödyllisyysmallioikeudesta annettua lakia.

Esityksellä pantaisiin täytäntöön teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta vuonna 2004 annettu direktiivi.

Säännökset menettelystä, jossa teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan riita-asian vastaaja voitaisiin määrätä antamaan tietoja oikeutta loukkaavien tavaroiden ja palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, ehdotetaan otettavaksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annettuun lakiin.

Tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin keskeyttämistä koskevia tekijänoikeuslain säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että keskeyttämismääräys välittäjälle, jonka palveluja käytetään tekijänoikeuksien loukkaukseen, voitaisiin kiireellisissä tapauksissa antaa myös väitettyä loukkaajaa kuulematta. Määräyksen täytäntöönpanoa sekä vakuuden asettamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi.

Edellä mainittujen tekijänoikeuslain säännösten ja niihin ehdotettavien muutosten kanssa yhdenmukaiset säännökset keskeyttämismääräyksestä ehdotetaan otettaviksi kuhunkin teollisoikeuslakiin.

Kuhunkin teollisoikeuslakiin sekä tekijänoikeuslakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset, joiden nojalla tuomioistuin voisi oikeudenloukkausta koskevassa riita-asiassa antaa kantajalle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tuomion julkistamiseksi.

Säännökset tuomioistuimen mahdollisuudesta kieltää oikeuden loukkaaminen ehdotetaan otettaviksi tekijänoikeuslakiin ja yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettuun lakiin.

Direktiivin edellyttämien lainmuutosten lisäksi ehdotetaan, että teollisoikeuksien loukkauksen perusteella maksettavan vahingonkorvauksen ja hyvityksen vanhenemista koskevat säännökset yhtenäistettäisiin siten, että hyvitystä ja korvausta voitaisiin vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan direktiivin mukaisesti 29 päivänä huhtikuuta 2006.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Immateriaalioikeudet

1.2 Lainsäädännön harmonisoinnin perusteet

2 Nykytila

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Direktiivi ja sen voimaanton edellyttämät lainsäädännön muutokset

3.1.1 Yleistä

3.1.2 Direktiivin sisältö

3.2 Keskeiset ehdotukset

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

5.3 Riippuvuus muista esityksistä

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain muuttamisesta

1.2 Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta

1.3 Laki tavaramerkkilain muuttamisesta

1.4 Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain muuttamisesta

1.5 Laki toiminimilain muuttamisesta

1.6 Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

1.7 Laki patenttilain muuttamisesta

1.8 Laki mallioikeuslain muuttamisesta

1.9 Laki hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

3 Voimaantulo

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

LAKIEHDOTUKSET

todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain muuttamisesta

tekijänoikeuslain muuttamisesta

tavaramerkkilain muuttamisesta

yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain muuttamisesta

toiminimilain muuttamisesta

kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

patenttilain muuttamisesta

mallioikeuslain muuttamisesta

hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta

LIITTEET

Rinnakkaistekstit

Muut liitteet (direktiivitekstit)

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Immateriaalioikeudet

Aineettomat oikeudet eli immateriaalioikeudet jaetaan perinteisesti tekijänoikeuteen ja teollisoikeuksiin. Varsinaisen kirjallisten ja taiteellisten teosten suojan lisäksi tekijänoikeuteen kuuluvat tekijänoikeuden lähioikeudet. Teollisoikeuksiin luetaan puolestaan yleensä patenttioikeus, hyödyllisyysmallioikeus, kasvinjalostajanoikeus, integroidun piirin piirimallin suoja, mallioikeus, tavaramerkkioikeus, toiminimioikeus sekä maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja. Lisäksi teollisoikeuksiin laajassa mielessä on katsottu kuuluvan myös suoja sopimatonta menettelyä vastaan, johon luetaan vilpillisen kilpailun ehkäiseminen ja salassa pidettävän tiedon suoja.

Viime vuosien teknologisen kehityksen ja kansainvälistymisen myötä teollis- ja tekijänoikeuksien käytännöllinen ja taloudellinen merkitys on kasvanut huomattavasti. Yleinen kehitys on kulkenut tavaroihin ja aineellisiin perushyödykkeisiin pohjautuvasta yhteiskunnasta palveluja ja aineettomia arvoja tuottavaan yhteiskuntaan. Lisäksi verkkoympäristö on mahdollistanut suojan kohteiden käyttötapojen huomattavan lisääntymisen. Tekijänoikeuden merkitystä on korostanut erityisesti myös se, että digitaalisessa ympäristössä tekijänoikeudellisesti suojatun aineiston käyttö-, kopiointi- ja levitysmahdollisuudet ovat tehokkaammat kuin koskaan aikaisemmin. Kansainvälisessä kaupassa immateriaalioikeudet ovatkin muodostuneet yritysten merkittäväksi kilpailutekijäksi.

Viimeksi mainittua kehitystä kuvastaa myös se, että teollis- ja tekijänoikeudet ovat viime vuosina olleet aktiivisen huomion kohteina kansainvälisesti. Euroopan unionissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana säädetty useita direktiivejä ja asetuksia eri immateriaalioikeuksien aloilta. Immateriaalioikeudet olivat esillä myös neuvoteltaessa Maailman kauppajärjestön (The World Trade Organization; WTO) perustamisesta, minkä tuloksena solmittiin WTO:n perustamissopimukseen liittyvä sopimus teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights; TRIPS-sopimus). Sopimuksella teollis- ja tekijänoikeudet on kytketty osaksi kansainvälistä kauppapolitiikkaa. Sopimus sisältää myös oikeuksien sisältöä koskevia määräyksiä.

Euroopan unionin piirissä on pyritty harmonisoimaan jäsenmaiden kansallisia suojajärjestelmiä. Tämän ohella Euroopan unionissa on kansallisten suojajärjestelmien rinnalle luotu itsenäiset, koko yhteisön kattavat järjestelmät yhteisömallista ja yhteisön tavaramerkistä sekä vaihtoehdoksi kansallisille kasvinjalostajanoikeuksille koko yhteisön kattava yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien järjestelmä. Lisäksi Euroopan unionissa on toteutettu maantieteellistä alkuperää osoittavien merkintöjen ja nimitysten suoja kahdella eri asetuksella.

1.2 Lainsäädännön harmonisoinnin perusteet

Euroopan yhteisön henkistä omaisuutta koskevalla lainsäädännöllä on tähän asti harmonisoitu kansallisten lakien aineellisia säännöksiä tai sillä on luotu yhteisönlaajuisia henkisen omaisuuden suojamuotoja. Henkisen omaisuuden suojan rikkomisesta seuraavat menettelyt ja toimenpiteet ovat

ennen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2004/48/EY teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (jäljempänä direktiivi) jääneet jäsenvaltioiden kansallisten lakien ja TRIPS-sopimuksen määräysten varaan. Vaikka yhteisön jäsenvaltioiden lainsäädäntö on jo pitkälti harmonisoitu direktiivin perustana olevalla TRIPS-sopimuksella, niiden teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamiseen tähtäävät järjestelmät eroavat kuitenkin toisistaan. Nämä lainsäädäntöjen erot ovat komission arvion mukaan vaikuttaneet sisämarkkinoiden moitteettomaan toimintaan.

Direktiivin tarkoituksena on yhdenmukaistaa teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamista koskevat kansalliset säännökset sekä oikeuksien loukkaustilanteissa kansallisesti noudatettavat menettelyt. Direktiivi sisältää TRIPS-sopimusta osin täydentäviä ja osin myös sopimuksen edellyttämää tasoa tiukempia säännöksiä. Samalla direktiivi siirtää sanotut menettelyt ja säännökset osaksi yhteisön toimivaltaa.

Direktiivi on minimidirektiivi, joka antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää toimenpiteistä ankaramminkin.

2 Nykytila

Direktiivi koskee teollis- ja tekijänoikeuksia. Näistä oikeuksista säädetään patenttilaissa (550/1967), tavaramerkkilaisissa (7/1964), toiminimilaisissa (128/1979), mallioikeuslaissa (221/1971), hyödyllisyysmallilaisissa (800/1991), yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetussa laissa (32/1991, jäljempänä piirimallilaki), kasvinjalostajan oikeudesta annetussa laissa (789/1992) sekä tekijänoikeuslaissa (404/1961). Direktiivin mukaan sen säännökset voidaan ulottaa kattamaan myös vilpillisen kilpailun, ts. sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetussa laissa (1061/1978) säädetyt tapaukset.

Oikeuksien toteuttamista koskevia säännöksiä sisältyy yleiseen prosessioikeudelliseen lainsäädäntöön, kuten oikeudenkäymiskaareen ja ulosottolakiin, todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeudellisissa riita-asioissa annettuun lakiin (344/2000) sekä teollis- ja tekijänoikeuksia koskeviin sektorilakeihin. Lakiin tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta (458/2002) sisältyvät lisäksi säännökset tiedon saannin estoa koskevasta määräyksestä tietojen tallennuspalveluja tarjoavalle palvelun tarjoajalle.

Direktiivillä ei ole vaikutusta rikoslaisissa oleviin teollis- ja tekijänoikeusrikosta koskeviin säännöksiin eikä myöskään rikosprosessiin.

Voimassa olevia, direktiivin asia-alueeseen liittyviä säännöksiä käsitellään jaksossa 3.1 direktiiviä ja sen voimaantulon edellyttämiä lainsäädännön muutoksia käsiteltäessä.

Teollis- ja tekijänoikeuksiin eli immateriaalioikeuksiin liittyvien asioiden käsittelyyn liittyvät mahdolliset muut uudistustarpeet, kuten asioiden keskittäminen tiettyihin tuomioistuimiin, tulevat myöhemmin arvioitaviksi aineettomia oikeuksia koskevien asioiden käsittelyä tarkastelleen oikeusministeriön työryhmän mietinnön (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2005:2) pohjalta.

Komissio on 12 päivänä heinäkuuta 2005 julkaissut ehdotuksen direktiiviksi teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseen tähtäävistä rikosoikeudellisista toimenpiteistä

sekä neuvoston puitepäätökseksi tekijänoikeuksien loukkausten ehkäisemistä koskevan rikosoikeudellisen kehyksen vahvistamisesta (KOM(2005)276 lopullinen).

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Direktiivi ja sen voimaannon edellyttämät lainsäädännön muutokset

3.1.1 Yleistä

Direktiivi annettiin 29 päivänä huhtikuuta 2004 ja julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 30 päivänä huhtikuuta 2004. Direktiivin oikaisu julkaistiin virallisessa lehdessä 2 päivänä kesäkuuta 2004. Direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset tulee direktiivin mukaan saattaa voimaan viimeistään 29 päivänä huhtikuuta 2006.

Direktiivi täydentää Euroopan yhteisön teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa yhteisölainsäädäntöä. Direktiivi on ensimmäinen teollis- ja tekijänoikeuksia yhteisesti koskeva direktiivi.

Aiemmat tekijänoikeusdirektiivit ovat koskeneet tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa (91/250/ETY), vuokraus- ja lainausoikeuksia sekä tiettyjä tekijänoikeuden lähioikeuksia (92/100/ETY), satelliitti- ja kaapelilähetyksiä (93/83/ETY), suoja-aikaa (93/98/ETY), tietokantoja (96/9/EY), tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamista tietoyhteiskunnassa (2001/29/EY) sekä taideteosten jälleenmyyntikorvausta (2001/84/EY).

Aiemmat teollisoikeuksia harmonisoivat direktiivit ovat puolestaan koskeneet puolijohdetuotteiden piirimallien oikeudellista suojaa (87/54/ETY), jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämistä (89/104/ETY), bioteknologian keksintöjen oikeudellista suojaa (98/44/EY) ja mallien oikeudellista suojaa (98/71/EY).

Yhtenäisestä teollisoikeudellisesta suojasta säädetään neuvoston asetuksissa (EY) N:o 40/94 yhteisön tavaramerkistä ja (EY) N:o 6/2002 yhteisömallista.

Direktiivin kansallisen täytäntönnön edellyttämien lainmuutosten valmistelun lähtökohtana on direktiivin minimi-implementointi. Tähän hallituksen esitykseen on sisällytetty vain välttämättömät lainsäädännön muutokset. Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotuksia vahingonkorvauksen vanhentumista koskeviksi ja lainsäädäntöteknisiksi muutoksiksi.

3.1.2 Direktiivin sisältö

I luku. Kohde ja soveltamisala
1 artikla. *Kohde*

Direktiivi koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavia yksityisoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeusturvakeinoja. Direktiivi ei sisällä rikosoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

2 artikla. *Soveltamisala*

Artiklan 1 kohdan mukaan direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä sovelletaan kaikkiin yhteisön lainsäädännössä säädettyjen ja jäsenvaltioissa voimassa olevien lakien tunnustamien teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin. Artiklan 1 kohdassa todetaan edelleen, ettei direktiivillä rajoiteta yhteisön tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyjen tai säädettävien toimenpiteiden soveltamista tällaisiin oikeudenloukkauksiin, jos kyseiset toimenpiteet ovat edullisempia oikeuksien haltijoille. Direktiivi määrittelee näin ollen vähimmäissuojan tason jäsenvaltioissa.

Tekijänoikeuksien osalta artiklan 2 kohdassa todetaan direktiivin toissijaisuus. Direktiivi ei rajoita tekijänoikeutta koskevassa yhteisön lainsäädännössä ja erityisesti direktiiveissä 91/250/ETY ja 2001/29/EY säädettyjen oikeussuojakeinoja koskevien erityissäännösten noudattamista. Artiklan 3 kohdan mukaan direktiivi ei vaikuta tiettyihin direktiivissä mainittuihin teollis- ja tekijänoikeuksien aineellista oikeutta sääteleviin yhteisön säädöksiin eikä kansainvälisistä yleissopimuksista jäsenvaltioille aiheutuviin velvoitteisiin. Direktiivi ei myöskään vaikuta rikosoikeudellisia menettelyjä tai seuraamuksia koskeviin jäsenvaltioiden kansallisiin säädöksiin.

Lainsäädäntö. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat kansallisella tasolla patenttilaki, tavaramerkkilaki, mallioikeuslaki, toiminimilaki, hyödyllisyysmallilaki, yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annettu laki, kasvinjalostajanoikeudesta annettu laki sekä tekijänoikeuslaki. Lisäksi oikeudenkäymiskaari ja todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annettu laki sisältävät säännöksiä, joihin direktiivi liittyy. Direktiivillä ei sen sijaan ole vaikutusta rikoslaisissa oleviin teollis- ja tekijänoikeusrikosta koskeviin säännöksiin eikä myöskään rikosprosessiin.

Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin ei tässä yhteydessä ehdoteta muutoksia. Direktiivin mukaan on mahdollista, että sen säännökset ulotettaisiin kattamaan vilpillinen kilpailu. Tällöin kyseeseen voisivat tulla lähinnä tiedonsaantioikeutta koskevan 8 artiklan mukaiset säännökset. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain säännöksillä on kuitenkin teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksien sääntelystä eroava tarkoitus, johon ei liity vastaavaa tarvetta tavaroiden ja palvelujen alkuperää ja jakeluverkkoa koskevien tietojen selvittämiseksi. Sopimatonta menettelyä koskevassa asiassa tarkastelukohteena on vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan moitittavaksi väitetty menettely. Todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annettuun lakiin ehdotettavaa tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä ei siten ehdoteta koskemaan sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain mukaisiin asioihin.

II luku. Toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot
1 jakso. Yleiset säännökset

3 artikla. *Yleinen velvoite*

Artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvoite säätää tarvittavista tehokkaista ja oikeasuhteisista toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Artikla perustuu TRIPS-sopimuksen 41 artiklan 1 ja 2 kohdan määräyksiin.

Lainsäädäntö. Artiklassa säädetty, yleisellä tasolla oleva velvoite kohdistuu lähinnä lainsäätäjään. Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamista koskevista menettelyistä ja oikeussuojakeinoista on säädettävä tämän velvoitteen mukaisesti.

4 artikla. *Henkilöt, joilla on oikeus pyytää toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista*

Oikeussuojakeinojen soveltamista koskevan 4 artiklan a kohdan mukaan teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoilla on oikeus hakea toimenpiteiden soveltamista. Artiklan b – d kohdissa säädetty lisenssinhaltijoiden, oikeuksia kollektiivisesti hallinnoivien elinten ja edunvalvontajärjestöjen oikeus on jätetty kansallisen lainsäädännön varaan ja säädettäväksi niin haluttaessa.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset, eikä artiklasta aiheudu tarvetta muutoksiin. Direktiivi ei velvoita säätämään kollektiivijärjestöille lakiin perustuvaa prosessivaltuutta.

Asianosaisten prosessuaalinen asema immateriaalioikeudellisissa asioissa määräytyy yleisten prosessioikeudellisten periaatteiden mukaan. Yksinoikeuden haltijoilla ja käyttöluvan haltijoilla on asiavaltuuden määräytymistä koskevien periaatteiden nojalla oikeus saada yksinoikeutta koskeva asia vireille ja pyytää turvaamistoimien soveltamista. Teollisoikeuksien osalta prosessioikeudellisia periaatteita täydentävät aineellisoikeudellisiin lakeihin sisältyvät säännökset, joissa muun muassa säädetään käyttöluvan haltijan oikeudesta ajaa vahvistuskannetta (esimerkiksi patenttilain 63 §, mallioikeuslain 41 §). Tavaramerkkilain 45 ja 46 §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti käyttöluvan haltijan prosessuaalisesta asemasta.

Kollektiivijärjestöjen ja muiden oikeudenhaltijoiden etuja valvovien järjestöjen prosessuaalinen asema määräytyy samoin yleisten prosessioikeudellisten periaatteiden mukaan. Lähtökohtaisesti ne eivät ole asianosaisia teollis- ja tekijänoikeutta koskevissa asioissa, mutta oikeudenhaltija voi valtuuttaa järjestön toimimaan asiamiehenä puolestaan. Voimassa olevassa lainsäädännössä on vain harvoja erityisiä asianosaisjärjestelyjä, joiden nojalla asialegitimaatio tai vireillepanovalta on riidanalaisen oikeussuhteen ulkopuolisella subjektilla. Esimerkkinä voidaan mainita konkurssipesän kanneoikeus sekä tietyt erityistuomioistuimissa käsiteltävät riidat, lähinnä työ- ja virkaehtosopimusriidat. Lisäksi toiminimilain 18 §:n mukaan hyvän tavan vastaisen, yleistä järjestystä vaarantavan tai yleisöä harhaan johtavan toiminimen käytön kieltämiseksi saa kannetta ajaa myös asianomaisten elinkeinonharjoittajien etuja valvova yhteisö.

Teollis- ja tekijänoikeuden noudattamisen varmistamista koskevat asiat kuuluvat asianosaisten määräämisvallan piiriin (dispositiivinen asia) eikä niiden käsittelyyn liity sellaista riittävää julkista intressiä, joka antaisi perusteet poikkeuksellisiin asianosaisjärjestelyihin. Voimassa olevaan lainsäädäntöön ei tältä osin esitetä muutoksia.

5 artikla. *Olettama tekijänoikeudesta*

Tekijänoikeuksien osalta artiklassa toistetaan Bernin yleissopimuksen 15 artiklan mukainen olettama siitä, että teoksen tekijänä pidetään sitä, jonka nimi tai tunnettu salanimi on ilmoitettu

teoksessa. Artiklan b kohdan myötä oletettava laajennetaan soveltuvin osin kattamaan myös lähioikeuksien haltijat.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset, eikä artiklasta aiheudu tarvetta muutoksiin. Tekijänoikeuslain 7 §:ssä on Bernin yleissopimuksen mukainen olettava. Tekijänoikeuslain 5 luvun viittaussäännöksiin oletettavaa sovelletaan myös lähioikeuksien haltijoihin.

2 jakso. Todistusaineisto

6 artikla. *Todistusaineisto*

Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet voidaan teollis- tai tekijänoikeuden loukkaustapauksissa velvoittaa esittämään hallussaan olevat todisteet (editiovelvollisuus). Todisteet on yksilöitävä ja vaatimuksen tekvän osapuolen on vaatimuksensa tueksi esitettävä kohtuullisesti saatavissa olevaa ja riittävää todistusaineistoa väitteidensä tueksi. Lisäksi luottamuksellisten tietojen suoja on taattava. Jäsenvaltiot voivat säätää, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset katsovat kohtuullisen otoksen merkittävästä määrästä teoksen kappaleita tai muuta suojattua kohdetta riittäväksi todistusaineistoksi.

Artiklan 2 kohdan mukaan kaupallisessa laajuudessa tehtyjen loukkausten osalta myös pankkiasioihin, rahoitukseen tai kaupallisiin toimiin liittyvien asiakirjojen esittämistä koskevan määräyksen antaminen toisen osapuolen pyynnöstä tulee mahdollistaa samoin edellytyksin. Edellytyksenä on, että luottamuksellisten tietojen suoja taataan.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset ja on oikeudenhaltijoille osittain edullisempi kuin mitä direktiivi edellyttää. Artiklasta ei aiheudu tarvetta muutoksiin.

Todisteiden editiovelvollisuudesta säädetään oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa. Asianosainen tai muu, jolla on asiakirja tai esine hallussaan, on velvollinen tuomaan sen tuomioistuimeen (12 §, 57 §). Editiota vaativan asianosaisen on yksilöitävä asiakirja tai esine sekä osoitettava, että se on sen hallussa, johon vaatimus kohdistetaan. Toisin kuin direktiivissä, voimassa olevassa laissa editiovelvollisuus ei rajoitu asianosaisiin vaan koskee kaikkia, joilla on hallussaan oikeudenkäynnin kannalta merkityksellinen asiakirja tai esine. Laissa ei myöskään ole rajoitettu sitä, millaisia asiakirjoja voidaan määrätä esitettäväksi. Pankkiasiakirjojen tai kaupallisten asiakirjojen editiovelvollisuuden edellytykseksi ei ole asetettu vaatimusta teon vakavuudesta tai laajuudesta, kuten direktiivissä on tehty.

Vapaan todistusteorian puitteissa ja prosessiekonomiset seikat huomioon ottaen on selvää, että voimassa olevan lain mukaan otos tai näyte suuremmasta joukosta tai määrästä voidaan ottaa huomioon todisteena.

Luottamuksellisten tietojen suoja otetaan lainsäädännössä direktiivin edellyttämällä tavalla huomioon. Editiovelvollisuuteen sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:ssä säädetään todistajan oikeudesta kieltäytyä todistamasta. Todistaja voi kieltäytyä todistamasta esimerkiksi silloin, jos hän ei voisi tehdä sitä saattamatta syytteen vaaraan itseään tai häneen

läheisessä sukulaisuussuhteessa olevia henkilöitä. Todistaja voi kieltäytyä todistamasta myös liiket- tai ammattisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista.

7 artikla. Toimenpiteet todisteiden suojaamiseksi

Artiklan 1 kohdassa säädetään väliaikaisista toimenpiteistä, joiden tulee olla mahdollisia todisteiden suojaamiseksi jo ennen pääasiaa koskevan kanteen nostamista. Toimenpiteet on voitava toteuttaa myös toista osapuolta kuulematta. Artiklan 2 kohdan mukaan hakija voidaan velvoittaa antamaan riittävä vakuus vastaajan kärsimän vahingon korvaamiseksi, jos vastaajaa vastaan nostettu kanne tuomitaan myöhemmin perusteettomaksi, toimenpiteet kumotaan tai ne raukeavat kantajan toiminnan tai laiminlyönnin vuoksi. Artiklan 3 kohdan mukaan pääasia tulee saattaa vireille toimivaltaisessa oikeusviranomaisessa kohtuullisessa, asianomaisen oikeusviranomaisen päättämässä määräajassa, jos kansallinen lainsäädäntö tällaisen mahdollisuuden antaa, tai muuten viimeistään 31 vuorokauden tai 20 työpäivän kuluessa toimenpiteistä päättämisestä. Artiklan 4 kohdan mukaan vastaajan vaatimuksesta kantaja tulee voida määrätä suorittamaan vastaajalle korvaus toimenpiteiden aiheuttamista vahingoista, jos toimenpiteet todisteiden suojaamiseksi on kumottu tai ne eivät enää ole sovellettavissa kantajan toiminnan tai laiminlyönnin takia tai jos myöhemmin todetaan, että teollis- tai tekijänoikeutta ei ole loukattu.

Artikla kokonaisuudessaan ilmeisesti koskee soveltuvin osin myös henkilötodistelua. Lisäksi artiklan 5 kohdassa todetaan erikseen, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa toimenpiteitä todistajien henkilöllisyyden suojelemiseksi.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset, eikä artiklasta aiheudu tarvetta muutoksiin. Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa (344/2000) sisältää nimenomaiset säännökset sellaiseen aineistoon kohdistuvasta takavarikosta tai muusta toimesta, jolla voi olla merkitystä todisteena teollis- ja tekijänoikeuksia koskevassa riita-asiaassa. Turvaamistoimen edellytyksenä on, että hakija saattaa todennäköiseksi, että hänen oikeuttaan loukataan tai loukkaus on välittömästi toteutumassa. Tällainen todennäköisyysnäyttö vastaa direktiivin vaatimuksia. Artiklassa ei ole asetettu vaaraa todisteiden häviämisestä edellytykseksi sille, että toimenpide voidaan määrätä. Lakiin todistelun turvaamisesta tällainen vaaraedellytys sisältyy turvaamistoimia koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti. Edellytys kuitenkin tulkitaan täytetyksi jo sillä, että vaara todisteiden häviämisestä on mahdollinen – konkreettista uhkaa ei tarvitse näyttää. Alhainen vaaraedellytys ei ole ristiriidassa direktiivin kanssa, sillä artiklan tavoitteena on todistusaineiston säilyminen oikeudenkäyntiin asti. Jos ei ole edes olemassa vaaraa aineiston häviämisestä tai katoamisesta, mitään velvoitetta toimenpiteiden määräämiseksi artiklassa ei aseteta.

Laissa todistelun turvaamisesta tarkoitetut toimenpiteet vastaavat artiklassa mainittuja toimenpiteitä. Lain nojalla aineistoa voidaan takavarikoida, sitä voidaan havainnoida, siitä ottaa valokuvia tai kopioita taikka dokumentoida muulla tavoin. Niiltä osin kuin mainitussa laissa ei ole erityissäännöksiä, sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun yleisiä turvaamistoimissäännöksiä. Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 10 §:n mukaan tuomioistuimien voi hakemuksesta ottaa vastaan todisteita etukäteen vastaisen varalta. Sen ohella, että tämä säännös osaltaan mahdollistaa todisteiden turvaamisen niitä uhkaavan häviämisen varalta, sitä voidaan myös käyttää henkilötodistelun vastaanottamiseksi ennakolta.

Turvaamistoimien täytäntöönpanon yhteydessä sovellettavaksi tulee ulosottolain 7 luvun 16 §:n velvoite vakuuden antamiseen vahingosta, joka toimenpiteestä voi aiheutua vastapuolelle. Turvaamistoimien keston ja peruuttamiseen sekä tarpeettomasti haetusta toimenpiteestä aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun yleisiä säännöksiä. Ne vastaavat direktiivin vaatimuksia. Muutoksia ei näihin säännöksiin ole ehdotettu.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun säännökset mahdollistavat todistajan suojelemisen eri tavoin. Nämä säännökset antavat mahdollisuuden siihen, että todistajaa kuullaan asianosaisen läsnä olematta tai teknisin apuvälin toteutettavana kuulemisena todistajan läsnä olematta. Todistajan kuuleminen anonyymina ei ole voimassa olevan lain mukaan mahdollista.

3 jakso. Tiedonsaantioikeus

8 artikla. *Tiedonsaantioikeus*

Artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on voitava kantajan oikeasuhteisesta pyynnöstä määrätä antamaan alkuperää tai jakeluketjua koskevia tietoja sellaisista tuotteista ja palveluista, jotka loukkaavat teollis- tai tekijänoikeutta. Samassa kohdassa myös määritellään, ketä määräys voi koskea. Määräys annettaisiin pääasiallisesti koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä tai sen ratkettua, koska määräys koskee tietoja sellaisista tuotteista ja palveluista, joiden todetaan loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta. Artikla ei velvoita jäsenvaltioita luomaan riita-asioihin esitutinnan tyyppistä menettelyä. Artiklan 2 kohdassa täsmennetään, millaisista tiedoista on kysymys. Artiklan 3 kohdassa todetaan, ettei tiedonsaantioikeus vaikuta muussa lainsäädännössä oleviin säännöksiin oikeudesta saada tietoja, säännöksiin tietojen käytöstä, vastuuta väärinkäytöstä tai säännöksiin tietolähteiden luottamuksellisuudesta tai tietosuojasta.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö ei täysin täytä artiklan vaatimuksia.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun nojalla asianosaista voidaan kuulustella oikeudenkäynnissä todistelutarkoituksessa vapaasti tai totuusvakuutuksin. Asianosaisella on kuulustelussa velvollisuus pysyä totuudessa mutta ei sinänsä velvollisuutta kertoa asiasta tai vastata hänelle esitettyihin kysymyksiin. Tämä seikka, ettei asianosaisella ole velvollisuutta kertoa tietojansa, ei riitä täyttämään artiklan vaatimuksia.

Direktiivi edellyttää, että teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan riita-asian oikeudenkäyntiin luotaisiin uusi menettely, jossa tuomioistuimien voisi kantajan pyynnöstä määrätä vastaajan kertomaan tietonsa loukkaaviksi todettujen tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta. Menettelystä ehdotetaan säädettäväksi todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetussa laissa.

Määräyksen antamisen edellytyksenä olisi, että vastaajan on osoitettu loukanneen teollis- tai tekijänoikeutta kaupallisessa laajuudessa. Lisäksi määräyksen antaminen edellyttäisi intressiharkintaa sen suhteen, että vastaajalle ei turvattavaan etuuteen nähden aiheudu toimenpiteestä kohtuutonta haittaa. Artiklan sanamuodon mukaan määräys tulee annettavaksi kantajan perustellusta ja oikeasuhteisesta (engl. proportionate) pyynnöstä. Tässä ei kuitenkaan ole perusteltua arvioida pyynnön oikeasuhteisuutta vaan sen johdosta määrättävän toimenpiteen

oikeasuhteisuutta. Tämän voidaan arvioida olleen kyseisen kohdan alkuperäinen tarkoitus. Toimenpiteen oikeasuhteisuus tulisi arvioitavaksi nimenomaan intressiharkinnan kautta.

Uudessa menettelyssä voitaisiin artiklan 2 kohdan mukaisesti määrätä vastaaja kertomaan tapauskohtaisesti tietoja siitä, mikä on ollut loukkaaviksi todettujen tavaroiden tai palvelujen lähde eli tuottajien, valmistajien, jakelijoiden, toimittajien ja muiden aikaisempien haltijoiden nimet ja yhteystiedot. Vastaaja voitaisiin myös määrätä kertomaan tietoja siitä, mikä on ollut näiden tavaroiden ja palvelujen jakeluverkosto tai -ketju hänestä eteenpäin. Tiedoista tulisi käydä ilmi myös tuotettujen, valmistettujen, toimitettujen, vastaanotettujen tai tilattujen tavaroiden taikka palvelujen määrät sekä hinnat.

Vastaaja voisi kieltäytyä kertomasta tietojaan samoin edellytyksin kuin hän voisi todistajana vedota vaitiolovelvollisuuteen tai -oikeuteen.

Muiden henkilöiden kuin vastaajan osalta artiklassa tarkoitettu tiedonantovelvollisuus toteutuu todistajana kuulemisen kautta. Todistaja on velvollinen totuudenmukaisesti vastaamaan hänelle esitettyihin kysymyksiin ja kertomaan muutoinkin seikoista, jotka ovat hänen mielestään merkityksellisiä. Todistajan oikeus kieltäytyä todistamasta sekä vaitiolovelvollisuus ja -oikeus vastaavat artiklan 3 kohdan mukaisia tiedonsaantioikeuden rajoituksia.

4 jakso. Turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteet

9 artikla. *Turvaamis- ja säilyttämistoimenpiteet*

Artiklan 1 kohdassa säädetään väliaikaisesta kiellosta. Toimivaltaisten oikeusviranomaisten on voitava määrätä teollis- tai tekijänoikeuden välittömiä loukkauksia ehkäisevä väliaikainen kiello tai sakon uhalla väliaikaisesti kieltää teollis- tai tekijänoikeuden loukkausten jatkaminen tai asettaa oikeudenhaltijalle kuuluvan korvauksen takaamiseen tarkoitettujen vakuuksien asettaminen ehdoksi toiminnan jatkamiselle. Väliaikainen kiello voidaan määrätä oletetulle loukkaajalle tai sellaiselle välittäjälle, jonka palveluja kolmas osapuoli käyttää oikeuden loukkaukseen. Oikeusviranomaiset voivat myös määrätä takavarikoitaviksi sellaiset tavarat, joiden epäillänsä loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, jotta niiden jakelu tai levittäminen estettäisiin. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava kaupallisessa laajuudessa tehtyjen loukkausten osalta, että oikeusviranomaiset voivat määrätä väitetyn loukkaajan omaisuutta asetettavaksi hukkaamiskieltoon sekä määrätä tämän pankkitilit ja muut varat jäädytettäväksi, jos loukkauksesta kärsinyt osapuoli osoittaa olosuhteet, jotka saattavat uhata vahingonkorvauksen maksamista. Tässä tarkoituksessa viranomaisten on voitava myös määrätä pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja esitettäväksi tai määrätä muita asianmukaisen pääsyn asiaankuuluviin tietoihin varmistavia toimia.

Artiklan 3 kohdan mukaan oikeusviranomaiset voivat vaatia kantajaa osoittamaan, että hän on oikeudenhaltija ja että hänen oikeuttaan on loukattu tai että loukkauksen uhka on välitön. Artiklan 4 kohdan mukaan tarvittaessa edellä mainitut turvaamistoimenpiteet voidaan tehdä myös toista osapuolta kuulematta. Tämän vaatimuksesta turvaamistoimenpiteitä koskeva asia on käsiteltävä uudelleen kohtuullisessa ajassa, ja tällöin toisella osapuolella on oikeus tulla kuulluksi. Artiklan 5 kohdan mukaan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut toimenpiteet kumotaan tai ne muuten lakkaavat, jos hakija ei pane pääasiaa vireille toimenpiteistä päättävän viranomaisen antamassa määräajassa, jos

asianomainen lainsäädäntö niin sallii, tai tällaisen määräajan puuttuessa 20 työpäivän taikka 31 vuorokauden kuluessa. Artiklan 6 kohdan mukaan hakija voidaan velvoittaa antamaan riittävä vakuus vastaajan kärsimän vahingon mahdolliseksi korvaamiseksi. Artiklan 7 kohdan mukaan vastaajan vaatimuksesta kantaja voidaan määrätä suorittamaan vastaajalle korvaus toimenpiteiden aiheuttamista vahingoista, jos turvaamistoimenpiteet on kumottu tai ne eivät enää ole sovellettavissa kantajan toiminnan tai laiminlyönnin takia tai jos myöhemmin todetaan, että teollis- tai tekijänoikeutta ei ole loukattu tai uhattu loukata.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö ei täysin täytä artiklan vaatimuksia. Direktiivin 9 artikla vastaa pitkälti todisteiden suojaamista koskevaa 7 artiklaa, mutta sen tavoite on toinen: estää loukkauksen jatkuminen ja varmistaa vahingonkorvauksen maksaminen. Näiden tavoitteiden toteutuminen voidaan pääosin varmistaa oikeudenkäymiskaaren yleisten turvaamistoimissäännösten puitteissa. Voimassa oleviin teollisoikeuslakeihin ei kuitenkaan sisälly artiklan mukaisia säännöksiä väliaikaisesta kiellosta välittäjää vastaan teollisoikeusloukkauksissa.

Artiklassa tarkoitettu väliaikainen kiello loukkaajaa vastaan voidaan määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n nojalla. Väliaikaisen kiellon määrääminen turvaamistoimena on mahdollista, jos aineellisoikeudelliseen lainsäädäntöön sisältyy lopullisen kieltotuomion mahdollisuus. Pääsääntöisesti tämä mahdollisuus on olemassa teollis- ja tekijänoikeuslainsäädännössä. Asiaa käsitellään tarkemmin jäljempänä 11 artiklan kohdalla. Väliaikainen kiello voidaan määrätä myös vastapuolta kuulematta, jos turvaamistoimen tarkoitus kuulemisen johdosta saattaa vaarantua. Oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännöksiä täydentäen patenttilain 68 §:ssä ja tavaramerkkilain 48 §:ssä säädetään erityisestä mahdollisuudesta antaa väliaikainen kiello oikeudenkäynnin aikana.

Turvaamistoimien täytäntöönpanon yhteydessä sovellettavaksi tulee ulosottolain 7 luvun 16 §:n velvoite vakuuden antamisesta vahingosta, joka toimenpiteestä voi aiheutua vastapuolelle. Turvaamistoimien keston ja peruuttamiseen sekä tarpeettomasti haetusta toimenpiteestä aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan oikeudenkäymiskaaren 7 luvun yleisiä säännöksiä. Ne vastaavat direktiivin vaatimuksia.

Artiklan 1a kohdan mukaan jäsenvaltioiden on myös varmistettava, että teollisoikeuden haltijoilla on mahdollisuus hakea väliaikaista kielloa myös sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluja kolmas osapuoli käyttää loukatakseen teollisoikeutta. Mainitussa kohdassa viitataan lisäksi direktiiviin 2001/29/EY, jossa säädetään kiellon määräämisestä tietoverkossa toimivalle välittäjälle eli teleoperaattorille.

Voimassa olevan tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain 16–19 §:ään sisältyvät säännökset, joiden mukaan tuomioistuimien voi antaa tiedon saannin estoa koskevan määräyksen tietojen tallennuspalveluja tarjoavalle palvelun tarjoajalle. Määräys voidaan 16 §:n mukaan antaa, jossa tieto on ilmeisesti sellainen, että sen sisällön pitäminen yleisön saatavilla tai sen välittäminen on säädetty rangaistavaksi tai korvausvastuun perusteeksi. Säännöstä voidaan soveltaa paitsi tekijänoikeuden tai lähioikeuden loukkauksiin myös teollisoikeuksien loukkauksiin. Tekijänoikeutta tai lähioikeutta loukkaavan aineiston saannin estämiseksi on mainitun lain 20–25 §:ssä säädetty lisäksi erityinen ilmoitusmenettely, jota käyttäen tietojen tallennuspalveluja tarjoava palvelun tarjoaja voidaan ilman tuomioistuinkäsittelyä vaatia estämään loukkaavan aineiston saanti.

On perusteltua olettaa, että käsitettä "välittäjä" käytetään tässä direktiivissä samassa merkityksessä kuin direktiivissä 2001/29/EY, joka koskee tietoyhteiskunnan tekijänoikeuksia. Tämän vuoksi ehdotetaan, että teollisoikeuksien loukkausten osalta mahdollisuus hakea välittäjiä koskevaa kieltoa (keskeyttämismääräys) oikeudenloukkauksen keskeyttämiseksi säädettäisiin koskemaan ainoastaan tietoverkoissa toimivia välittäjiä yhdenmukaisesti tekijänoikeuslain 60 c §:n (821/2005) säännösten kanssa. Määräys voitaisiin antaa myös ennen kanteen nostamista. Sinänsä jo Suomen voimassa olevan oikeuden mukaan on mahdollista kohdistaa toimenpiteitä myös muuntuyppisiä välittäjiä vastaan (ks. KKO 2002:119). Ehdotettavat säännökset täydentäisivät edellä mainittuja tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain säännöksiä.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava välittäjälle samoin kuin sille teleliittymän haltijalle, jonka liittymää käyttäen loukkauksen väitetään tapahtuvan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko ja kulut, jos loukkaajaa vastaan nostettu kieltokanne hylätään tai keskeyttämismääräys raukeaa sen vuoksi, ettei kantea nosteta määräajassa. Korvaus ja kulut tilanteessa, jossa kanne hyväksytään, jäisivät edelleen yleisten vastuuperusteiden varaan.

Tarvittavat säännökset ehdotetaan otettaviksi kuhunkin teollisoikeuslakiin. Näiden säännösten kanssa yhdenmukaisesti ehdotetaan lisäksi keskeyttämismääräystä koskevaan tekijänoikeuslain 60 c §:ään direktiivin 9 artiklan 4 kohdan mukaisia muutoksia, jotka mahdollistaisivat keskeyttämismääräyksen antamisen myös väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii, samoin kuin säännöksiä riittävän vakuuden asettamisesta toimenpiteestä vastaajalle mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta.

5 jakso. Pääasiaa koskevasta tuomiosta johtuvat toimenpiteet

10 artikla. *Korjaavat toimenpiteet*

Artiklassa säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään palauttamaan markkinatilanne sellaiseksi kuin se olisi ollut ilman loukkausta ja ehkäisemään loukkauksen jatkaminen. Toimenpiteitä ovat jakelukanavasta takaisinvetäminen, lopullinen poistaminen jakelukanavasta ja hävittäminen. Toimenpiteet määrätään toimivaltaisen oikeusviranomaisen päätöksellä oikeudenhaltijan pyynnöstä ja ne voidaan kohdistaa vain sellaisiin tavaroihin, joiden on todettu loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta. Lisäksi toimet voidaan kohdistaa mainittujen tavaroiden luomisessa tai valmistuksessa pääasiassa käytettyihin materiaaleihin ja välineisiin. Artiklan 2 kohdan mukaan toimenpiteet toteutetaan pääsääntöisesti loukkaajan kustannuksella.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset, eikä artiklasta aiheudu tarvetta muutoksiin. Aineellisoikeudellisiin lakeihin sisältyvät säännökset teollis- tai tekijänoikeutta loukkaavien tavaroiden hävittämisestä. Artiklassa mainitaan erikseen myös jakelukanavasta takaisinvetäminen ja lopullinen poistaminen jakelukanavasta (markkinointikanavasta). Direktiivin suomennoksessa käytetään jälkimmäisen toimenpiteen kohdalla termiä markkinointikanava, vaikka muissa kieliversioissa käytetään molempien osalta samaa termiä, esimerkiksi englanninkielisessä versiossa termiä "channels of commerce". Termiä käytetään myös TRIPS-sopimuksessa, jossa se on suomennettu sanalla "markkinat". Mahdollisuus tavaroiden hävittämiseen, joka asiallisesti kattaa myös niiden takaisinvetämisen ja poistamisen markkinoilta, täyttää direktiivin vaatimukset.

Hävittämisen kustannuksista ei Suomessa ole erikseen säädetty, vaan asia ratkaistaan yleisten tuomion täytäntöönpanoa koskevien säännösten nojalla. Ulosottolain 8 luvun 4 §:n mukaan vastaaja on velvollinen maksamaan tuomion täytäntöönpanosta aiheutuneet kulut.

Voimassa oleviin säädöksiin sisältyy myös muita korjaavia toimenpiteitä, kuten loukkaavaksi todettujen tavaroiden muuttaminen tai niiden lunastaminen. Tältä osin voidaan huomauttaa, että TRIPS-sopimuksen 46 artiklan mukaan tavaramerkkiloukkauksissa pelkkä laittomasti kiinnitetyn merkin irrottaminen tavarasta riittää vain poikkeuksellisesti siihen, että tavarat voidaan päästää markkinoille.

Korjaavien toimenpiteiden tarkoituksena on palauttaa ennalleen asiantila, joka vallitsi ennen loukkausta. Direktiivi edellyttää, että toimenpiteet toteutetaan ilman korvausta loukkaajalle. Immateriaalioikeuslakeihin sisältyvää mahdollisuutta tavaroiden lunastamiseen direktiivi ei sääntele. Lain säännösten mukaan lunastus tapahtuu korvausta vastaan. Lunastus saattaa joissakin tilanteissa poikkeuksellisesti olla oikeudenhaltijan kannalta parempi vaihtoehto kuin tavaroiden hävittäminen, esimerkiksi siinä tapauksessa, että tavaroihin käytetty raaka-aine voidaan hyödyntää uudelleen. Direktiiviä voitaneen tältä osin tulkita niin, että lunastuksen johdosta ennen loukkausta vallinnut asiantila ei ainoastaan palaudu ennalleen vaan myös parane. Lunastuksen raaka-aineen arvoa vastaavasta korvauksesta voidaan tässä tilanteessa katsoa olevan mahdollinen ilman, että se olisi ristiriidassa direktiivin kanssa.

11 artikla. *Kieltotuomiot*

Artiklassa edellytetään, että teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteavan oikeuden päätöksen jälkeen loukkaajalle voidaan antaa kieltotuomio, jonka tarkoituksena on kieltää loukkauksen jatkaminen. Kieltotuomion noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä uhkasakko tuomion noudattamisen varmistamiseksi, jos kansallinen lainsäädäntö niin sallii. Oikeudenhaltijoiden tulee voida hakea kieltotuomion määräämistä myös sellaisille välittäjille, joiden palveluja kolmannet käyttävät teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamiseksi.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää pääosin artiklan vaatimukset. Nykyisen lainsäädännön nojalla teollis- tai tekijänoikeusloukkauksen jatkumisen tai toistamisen estämiseksi on pääsääntöisesti mahdollista antaa vastaajaan kohdistuva kieltö. Piirimallilakia ja tekijänoikeuslakia lukuun ottamatta muissa immateriaalioikeuslaeissa on tästä nimenomainen säännös (patenttilain 57 §, tavaramerkkilain 38 §, mallioikeuslain 35 §, hyödyllisyysmallilain 36 § ja kasvinjalostajan oikeudesta annetun lain 29 §). Piirimallilakiin ja tekijänoikeuslakiin ehdotetaan nykytilan selkeyttämiseksi otettavaksi nimenomaiset säännökset mahdollisuudesta antaa loukkauksen jatkamisen kieltö.

Direktiivin 11 artikla edellyttää, että kieltotuomio pitäisi voida hakea myös tietoverkkovälittäjiä vastaan, joiden palveluja käytetään oikeuksien loukkaukseen. Direktiivin perusteella on varsin epäselvää, mitä välittäjiin kohdistuvan kiellon (injunction) tulisi kattaa. Varsinaiseen kieltotuomioon välittäjää vastaan ei ole käytännön tarvetta ja toisaalta se aiheuttaisi merkittäviä sekä periaatteellisia että käytännön ongelmia. Äärimmäinen tulkinta saattaisi johtaa esimerkiksi siihen, että teleoperaattoria kielletäisiin vastaisuudessa tarjoamasta tietoverkkoyhteyksiä oikeuksien loukkaajalle. Tämä rajoittaisi kohtuuttomasti oikeudenloukkaajan mahdollisuuksia käyttää tietoverkkoyhteyksiä muuhun, lailliseen toimintaan. Näin ollen on perusteltua katsoa, että

direktiivin 9 artiklan säännösten pohjalta ehdotettavat säännökset keskeyttämismääräyksen antamisesta tietoverkkovälittäjälle täyttävät riittävässä määrin myös 11 artiklan vaatimukset.

12 artikla. *Vaihtoehtoiset toimenpiteet*

Artiklassa säädetään mahdollisuudesta määrätä rahallinen kertakorvaus vaihtoehtona muille pääasiaa koskevasta tuomiosta johtuville toimenpiteille. Edellytyksenä on, että henkilö on toiminut ilman tuottamusta tai laiminlyöntiä. Lisäksi edellytetään, että muiden toimenpiteiden täytäntöönpano aiheuttaisi henkilölle suhteetonta vahinkoa ja rahamääräistä korvausta voidaan kohtuudella pitää tyydyttävänä. Artikla ei ole jäsenvaltioita velvoittava.

Lainsäädäntö. Voimassa olevassa lainsäädännössä on erityissäännöksiä, joiden nojalla markkinoilta poistamisen sijasta saadaan edelleen hallita omaisuutta, jonka on todettu loukkaavan yksinoikeutta. Patenttilain 59 §:n 3 momentissa, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 38 §:ssä ja mallioikeuslain 37 §:n 3 momentissa on säännös siitä, että loukkaavan omaisuuden haltija saa tuomioistuimen määräyksestä, kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuullisin ehdoin hallita omaisuutta. Samoin tekijänoikeuslain 59 §:n ja piirimallilain 39 §:n 3 momentin mukaan tuomioistuin voi vaadittaessa määrätä, että oikeudenhaltijalle suoritettavaa erityistä korvausta vastaan teoksen tai piirimallin kappale voidaan levittää yleisölle.

6 jakso. Vahingonkorvaukset ja oikeudenkäyntikulut

13 artikla. *Vahingonkorvaukset*

Artiklan 1 kohdan mukaan loukkaajan tulee maksaa oikeudenhaltijalle vahingonkorvaus, joka vastaa oikeudenhaltijalle koitunutta tosiasiallista vahinkoa, jos loukkaaja tiesi tai hänellä oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä loukkaavaan tekoon. Artiklassa on havainnollistava luettelo seikoista, jotka korvauksen suuruutta määritettäessä on otettava huomioon, kuten vahingonkärsineelle osapuolelle aiheutuneet kielteiset taloudelliset seuraukset, saamatta jäänyt voitto, loukkaajan saama perusteeton etu ja soveltuvissa tapauksissa muutkin kuin taloudelliset tekijät, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutunut aineeton vahinko. Artiklan mukaan vahingonkorvauksen suuruus voidaan vaihtoehtoisesti määrittää kiinteänä määränä esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen perusteella, jotka loukkaaja olisi joutunut suorittamaan jos hän olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- tai tekijänoikeutta. Artiklan 2 kohta antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden säätää lievemmistä korvauksista tilanteissa, joissa tekijän viaksi ei voida lukea tuottamusta tai tahallisuutta.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset. Tavaramerkkilakiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi muutos, joka yhtenäistäisi sen muiden teollisoikeuslakien kanssa. Lisäksi toiminimilakiin ja piirimallilakiin ehdotetaan yhdenmukaisesti muiden teollisoikeuslakien ja tekijänoikeuslain kanssa säännöksiä käytön hyvittämisestä.

Artiklan kuten Suomen lainsäädännönkin lähtökohtana on tosiasiallisen vahingon korvaaminen täysimääräisenä, jos loukkaus on tehty tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Teollisoikeuslaeissa ja tekijänoikeuslaissa on erityissäännökset vahingon korvaamisesta. Tavaramerkkilakia,

toiminimilakia ja piirimallilakia lukuun ottamatta muissa immateriaalioikeuslaeissa säädetään vahingonkorvauksen lisäksi tuottamuksesta riippumattomasta käytön hyvittämisestä. Tavaramerkkilaisissa ei ole lainkaan säännöstä käyttöhyvityksestä, kun taas piirimallilaisissa hyvityksen edellytyksenä on tuottamus. Näiltä osin ehdotetaan, että mainitut kaksi lakia saatetaan yhdenmukaisiksi muiden teollisoikeuslakien kanssa. Samaa on aikaisemmin tavaramerkkilain osalta päätyntä ehdottamaan vuonna 2001 muistionsa jättänyt tunnusmerkkilainsäädäntötyöryhmä (kauppa- ja teollisuusministeriön työryhmä- ja toimikuntaraportteja 6/2001), jonka laatima pykäläehdotus toimisi nyt tehtävän ehdotuksen esikuvana.

Direktiivin havainnollistava luettelo korvauksen määrään vaikuttavista seikoista ei edellytä lainsäädännön muutoksia. Kuten edellä on todettu, direktiivi ja Suomen lainsäädäntö perustuvat täyden korvauksen periaatteelle. Mitä tulee saamatta jääneeseen voittoon, tämä menetys tulee taloudellisena vahinkona korvattavaksi, kun loukatun taloudellinen asema on teon johdosta muodostunut huonommaksi kuin se ilman tekoa olisi ollut. Käytännössä ongelmaksi muodostuukin juuri vahingon määrän toteen näyttäminen, koska teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksesta aiheutuva taloudellinen vahinko on usein vaikeampi arvioida kuin esimerkiksi esinevahinko.

Artiklan 1 kohdan b kappaleen mukainen vaihtoehtoinen vahingon määrittämisen peruste vastaa pitkälti lainsäädäntömme käyttöhyvitystä. Sitä koskevat säännökset ovat loukatun osapuolen kannalta direktiivisiä edullisempia siinä mielessä, että käyttöhyvitys tulee maksettavaksi tuottamuksesta riippumatta. Tavaramerkkilaisissa, johon käyttöhyvitystä ei sisälly, asiallisesti samaan tulokseen pyritään voimassa olevan lain säännöksellä loukkaajan saaman voiton luovutuksesta, joka myöskin on tuottamuksesta riippumaton seuraus. Tavaramerkkilakia ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi tältä osin vastaamaan muita teollisoikeuslakeja.

Immateriaalioikeuslainsäädännön erityissäännökset rajoittavat vahingonkorvausoikeutta siten, että korvausta voidaan vaatia yleensä ainoastaan viideltä kannetta edeltävältä vuodelta tai korvauskanne on nostettava vastaavan määräajan kuluessa. Tavaramerkkilain mukaan korvauskanne on pantava vireille kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut tiedon loukkauksesta ja loukkaajasta, viimeistään kuitenkin kymmenen vuoden kuluttua loukkauksesta. Velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) mukaan vahingonkorvausvelka vanhentuu kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vahingonkärsijä on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahingosta ja siitä vastuussa olevasta. Vanhentuminen voidaan katkaista. Tekijänoikeuslakiin ei sisälly erityisiä vahingonkorvauksen vanhentumissäännöksiä.

Direktiivi ei velvoita jäsenvaltioita yhdenmukaistamaan vahingonkorvaussaatavan vanhentumista koskevia kansallisia säännöksiä. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan, että eri teollisoikeuslakien vahingonkorvaussäännökset yhtenäistettäisiin siten, että oikeus vaatia hyvitystä ja vahingonkorvausta vanhenisi kaikkien mainittujen lakien mukaan yhtenäisesti viidessä vuodessa siten, että hyvitystä ja korvausta voitaisiin vaatia viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Tekijänoikeuslakiin ei erityistä vanhenemissäännöstä tässä yhteydessä ehdoteta.

Sopimattomasta menettelystä annetun lain osalta voidaan todeta, että oikeuskäytännössä on jossain tapauksissa katsottu olevan erityisiä syitä vahingonkorvauksen tuomitsemiseen lain rikkomisesta. Tässä yhteydessä ei kyseiseen lakiin kuitenkaan ehdoteta muutoksia.

14 artikla. *Oikeudenkäyntikulut*

Artiklan mukaan kohtuulliset ja oikeasuhteiset oikeudenkäyntikulut ja muut oikeudenkäynnin voittaneelle osapuolelle mahdollisesti koituneet kulut kuuluvat yleensä hävinneen osapuolen maksettaviksi, jollei se ole kohtuutonta.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö täyttää artiklan vaatimukset, eikä artiklasta aiheudu tarvetta muutoksiin. Oikeudenkäymiskaaren 21 luku sisältää vastaavansisältöiset säännökset oikeudenkäyntikulujen määrittämisestä hävinneen osapuolen maksettavaksi.

7 jakso. Julkistamistoimenpiteet

15 artikla. *Tuomioistuinten päätösten julkistaminen*

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että oikeusviranomainen voi kantajan pyynnöstä määrätä, että loukkaajan kustannuksella päätös julkaistaan kokonaan tai osittain. Myös mahdollisuudesta muihin tapauksen olosuhteiden mukaan tarkoituksenmukaisiin julkistamistoimenpiteisiin, muun muassa näkyviin ilmoituksiin, voidaan säätää.

Lainsäädäntö. Voimassa oleva lainsäädäntö ei täysin täytä artiklan vaatimuksia. Artiklassa asetettava velvoite sisältää sen, että tuomioistuimen päätöksellä teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskeva tuomio voitaisiin erityisin toimenpitein julkaista loukkaajan kustannuksella. Tämä velvoite on pidettävä erillään oikeudenkäyntiaineiston julkisuudesta.

Julkaisemismääräys ei ole vieras keino oikeusjärjestyksellemme. Sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain 8 §:n 2 momentti sisältää tällaisen velvoitteen.

Artiklan vaatimusten täyttämiseksi ehdotetaan, että teollisoikeuslakeihin ja tekijänoikeuslakiin lisättäisiin säännökset siitä, että tuomioistuin voisi pyynnöstä antaa kantajalle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, esimerkiksi julkaisemaan lehti-ilmoituksena tai muuna vastaavana ilmoituksena tuomion olennaiset tiedot sisältävän lyhennelmän. Samalla tuomioistuimen tulisi määrätä enimmäismäärä kustannuksille, jotka vastaaja on velvollinen korvaamaan. Toimenpiteet olisi toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaisen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

III luku. Jäsenvaltioiden määräämät seuraamukset

16 artikla. *Jäsenvaltioiden määräämät seuraamukset*

Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat määrätä muita asianmukaisia seuraamuksia teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaamistapauksien varalle.

Lainsäädäntö. Artiklan johdosta ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön.

IV luku. Käytännösäännöt ja hallinnollinen yhteistyö

17 artikla. Käytännösäännöt

Artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kannustettava järjestöjä ja yrityksiä laatimaan tarvittavat käytännösäännöt. Ammattialajärjestöjen, ammattijärjestöjen tai ammattiliittojen käytännösääntöjen tulisi tähdätä teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseen yhteisön tasolla, erityisesti suosittelemalla, että optisiin levyihin merkitään niiden valmistuspaikan tunnistamisen mahdollistava tunnistekoodi.

Lainsäädäntö. Artiklan johdosta ei ehdoteta muutoksia voimassa olevaan lainsäädäntöön. Artikla velvoittaa viranomaisia aktiivisuuteen eri ammattialojen järjestöjen kanssa tavoitteena saada aikaan ohjeita, suosituksia tai käytännösääntöjä teollis- ja tekijänoikeuden loukkausten noudattamisen varmistamiseksi.

18 artikla. Arviointi

Artikla koskee direktiivin soveltamisen arviointia. Jäsenvaltioiden on kolmen vuoden kuluttua direktiivissä säädetyn kansallisen voimaansaattamisajan päätyttyä toimitettava komissiolle kertomus direktiivin täytäntöönpanosta. Komissio laatii saamiensa tietojen perusteella kertomuksen direktiivin soveltamisesta Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle.

Kertomukseen sisältyy arvio toteutettujen toimenpiteiden tehokkuudesta sekä arviointi direktiivin vaikutuksesta innovaatio toimintaan ja tietoyhteiskunnan kehittymiseen. Tarvittaessa ja yhteisön oikeusjärjestyksen kehitys huomioon ottaen siihen liitetään ehdotuksia direktiivin muuttamiseksi.

Lainsäädäntö. Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

19 artikla. Tietojen vaihto ja yhdyshenkilöt

Artiklassa säädetään yhdyshenkilöverkoston perustamisesta jäsenvaltioihin. Jäsenvaltion on nimitettävä yksi tai useampi kansallinen yhdyshenkilö käsittelemään kysymyksiä, jotka liittyvät direktiivissä säädettyjen toimenpiteiden täytäntöönpanoon. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava yhdyshenkilön tai yhdyshenkilöiden yhteystiedot muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

Lainsäädäntö. Artikla ei edellytä muutoksia lainsäädäntöön.

VI LUKU. Loppusäännökset

20 artikla. Täytäntöönpano

Artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset on saatettava voimaan viimeistään 29 päivänä huhtikuuta 2006. Komissiolle on ilmoitettava tästä viipymättä. Toisen alakohdan sisältää direktiivien vakiosäännöksen, jonka mukaan jäsenvaltioiden kansallisiin säädöksiin on liitettävä viittaus tähän direktiiviin.

Artiklan 2 kohdan mukaan kansalliset säännökset on toimitettava kirjallisina komissiolle.

Lainsäädäntö. Tarkoituksena on, että direktiivin edellyttämät lainsäädännön muutokset tulisivat voimaan 29 päivänä huhtikuuta 2006.

21 artikla. *Voimaantulo*

Direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Direktiivi tuli voimaan 22 päivänä kesäkuuta 2004.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Lakiesityksen keskeiset ehdotukset, joita direktiivi edellyttää, koskevat 1) riita-asian oikeudenkäynnissä loukkaajalle annettavaa määräystä tietojen antamiseksi oikeutta loukkaavien tavaroiden ja palveluiden alkuperästä ja jakeluverkosta, 2) välittäjälle (teleoperaattorille) annettavaa määräystä loukkaavan aineiston saannin keskeyttämiseksi sekä 3) tuomion julkistamista.

Ehdotuksista, joita direktiivi ei edellytä, keskeisin on teollisoikeuksien loukkauksesta maksettavan vahingonkorvauksen ja hyvityksen vanhenemista koskevien määräaikojen yhtenäistäminen 5 vuodeksi.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Direktiivin ja siihen pohjautuvan lainsäädännön tavoitteena on edistää yritysten innovaatiotoimintaa ja kilpailukykyä sekä kulttuurialan säilymistä ja kehittämistä. Direktiivi vaikuttaa välillisesti työpaikkojen säilymiseen sekä estää verotulojen menetyksiä ja markkinoiden vääristymistä Euroopassa. Oikeuksien toteuttamista koskevien säännösten erot vaikuttavat siihen, minne väärentäminen ja tavaroiden laitton valmistaminen sijoittuu ja mitä kautta muualla valmistettuja väärennöksiä tuodaan yhteisön alueelle. Näillä seikoilla on puolestaan vaikutusta laillisesti toimivien yritysten kilpailuedellytyksiin sisämarkkinoilla. Lisäksi on otettava huomioon, että väärennetyt ja laittomasti valmistetut tuotteet voisivat aiheuttavat useissa tapauksissa vaaraa kuluttajien terveydelle ja turvallisuudelle.

Direktiivin kattaman asia-alueen säännökset ovat olleet Suomen lainsäädännössä voimassa jo TRIPS-sopimuksen myötä. Direktiivin tavoitteena on harmonisoida TRIPS-sopimuksen soveltaminen jäsenvaltioissa ja siten luoda yhtenäinen eurooppalainen linja henkisen omaisuuden suojan rikkomisesta seuraaville menettelyille ja toimenpiteille. Yhteisön laajuisen harmonisoinnin myötä EY:n tuomioistuimien saa toimivaltaa myös tämän direktiivin kattamissa kysymyksissä.

Käytännössä direktiivillä on vaikutusta Suomen kansalliseen lainsäädäntöön vain siinä määrin kuin direktiivin säännökset ulottuvat TRIPS-sopimuksen määräyksiä pitemmälle. Tällaisia ovat direktiivin säännökset tiedonsaantioikeudesta sekä välittäjälle annettavasta kiellosta.

Direktiivi koskee teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon varmistamista. Sen tavoitteena on parantaa oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia saada oikeudenloukkaukset selvitettyiksi nopeasti ja tehokkaasti esimerkiksi tietoverkoissa tapahtuvissa oikeudenloukkauksissa. Direktiivin mukaisen lainsäädännön voidaan arvioida vähentävän teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia ja niistä aiheutuvia menetyksiä piratismi- ja tuoteväärännöstapauksissa.

Mahdollisuus saada loukkaava toiminta entistä nopeammin ja tehokkaammin pysäytetyksi sekä oikeudenkäyntien mahdollinen nopeuttaminen esimerkiksi tiedonsaantioikeuden avulla mahdollistavat kustannusten säästöä. Vahingonkorvausta ja hyvitystä koskevien säännösten täsmentäminen lisää mahdollisuuksia saada kompensatio oikeudenloukkauksista aiheutuvista menetyksistä.

Direktiivi ei luo uusia oikeuksia oikeudenhaltijoille eikä velvollisuuksia teollis- tai tekijänoikeuksien käyttäjille. Näin ollen direktiivillä ja sen mukaisella lainsäädännöllä ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia suojan kohteiden käyttämisestä aiheutuviin lisenssi- ja käyttöoikeusmaksuihin tai muihin käyttökorvauksiin.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Suoranaisten vaikutusten viranomaisten toimintaan voidaan arvioida olevan vähäisiä. Oikeudenkäyntien voidaan arvioida tehostuvan ja lyhenevän ja sitä kautta voidaan arvioida syntyvän kustannussäästöä.

Direktiivi edellyttää oikeussuojan parantamiseen tähtäävien menettelyjen säätämistä. Siinä määrin kuin tällaisiin uusiin menettelyihin turvaudutaan, voidaan tuomioistuinten ja täytäntöönpanoviranomaisten palvelujen kysynnän arvioida kasvavan.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Lain säännösten ennaltaehkäisevyyden voidaan arvioida paranevan erityisesti tuomioiden julkistamista koskevien säännösten myötä.

Teollisoikeuslakien vahingonkorvausten vanhenemisajan yhtenäistäminen viideksi vuodeksi edistää korvausvastuiden selviämistä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Eduskunnalle annettiin 18 päivänä syyskuuta 2003 valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta (U 32/2003)). Eduskunnan talousvaliokunta antoi kirjelmän pohjalta lausuntonsa 22 päivänä lokakuuta 2003 (TaVL 14/2003 vp).

Hallituksen esitys perustuu kauppaja- ja teollisuusministeriön, oikeusministeriön ja opetusministeriön yhteistyönä tapahtuneeseen virkamiesvalmisteluun, jonka aikana on pyydetty eri intressitahojen näkemyksiä direktiivin edellyttämistä lainsäädännön muutostarpeista. Voimassa olevan lainsäädännön ja siinä mahdollisesti olevien muutostarpeiden arviointi direktiivin kannalta esitettiin muistiossa, joka lähetettiin lausuntokierrokselle 1.7.2005.

Saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltiin luonnos hallituksen esitykseksi.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen]

5.3 Riippuvuus muista esityksistä

Tällä hallituksen esityksellä saatetaan voimaan teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun direktiivin 2004/48/EY edellyttämät lainmuutokset. Esitys ei ole riippuvainen muista eduskunnassa vireillä olevista esityksistä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain muuttamisesta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädetään lain soveltamisalasta. Pykälään ehdotetaan otettavaksi uusi 3 momentti, jossa selkeyden vuoksi viitattaisiin ehdotettuun uuteen 7 a §:ään. Viitatussa pykälässä säädettäisiin tiedonsaannista puheena olevan pykälän 1 momentissa tarkoitettussa riita-asiaassa.

7 a §. *Tiedonsaanti riita-asiaassa.* Pykälässä säädettäisiin uudesta menettelystä, jossa teollis- tai tekijänoikeuden loukkausta koskevan riita-asian vastaaja voitaisiin määrätä antamaan tietoja oikeutta loukkaavien tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön tiedonsaantioikeutta koskeva direktiivin 8 artikla. Artiklan sisältöä on arvioitu voimassa olevan lainsäädännön kannalta edellä yleisperustelujen jaksossa 3.1.2. Ehdotettu säännös täydentäisi muuhun lainsäädäntöön perustuvia tiedonsaantikeinoja.

Pykälän 1 momentista ilmenee, että pykälä koskisi lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa laeissa säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksia. Momentin mukaan tuomioistuimien voisi tällaisen oikeuden loukkaamista koskevassa riita-asian oikeudenkäynnissä kantajan vaatimuksesta määrätä vastaajan tietyin edellytyksin antamaan tarpeelliset tiedot oikeutta loukkaavien tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta.

Pykälä koskisi vain riita-asian oikeudenkäyntiä. Rikosasiassa syytettyä ei voida velvoittaa kertomaan asiasta.

Pykälä koskisi vain riita-asian vastaajaa. Erityissäännös on tarpeen, koska vastaajalla ei yleensä ole velvollisuutta vastata hänelle esitettyihin kysymyksiin. Todistajalla sen sijaan on jo oikeudenkäymiskaaren 17 luvun yleisten säännösten mukaan velvollisuus tähän.

Tietojen antamista koskeva kantajan vaatimus on sivuvaatimus, joka tulee esittää oikeudenkäymiskaaren yleisten säännösten mukaisesti. Tietojen antamista koskevan määräyksen antaminen edellyttäisi, että tuomioistuimien on jo todennut vastaajan loukanneen kyseistä oikeutta. Tämä merkitsee, että määräys annettaisiin yleensä vasta pääasiaa koskevan tuomion yhteydessä. Velvollisuus noudattaa määräystä ei edellyttäisi, että se on lainvoimainen.

Tietojen antamista koskevaa määräystä ei kuitenkaan saisi antaa, jos siitä aiheutuisi vastaajalle tiedonsaannin merkitykseen verrattuna kohtuutonta haittaa. Tuomioistuimen olisi siten oikeasuhteisuuden periaatteen mukaisesti harkittava, aiheutuuko tietojen antamisesta esimerkiksi vastaajan liiketoiminnalle haittaa, jota voidaan pitää kohtuuttomana, verrattuna tietojen saannin merkitykseen kantajalle.

Pykälän 1 momentin mukaan tietojenantovelvollinen olisi vain sellainen vastaaja, jonka on todettu loukanneen teollis- tai tekijänoikeutta kaupallisessa laajuudessa. Tarkoitus on, että rajaus kaupalliseen laajuuteen vastaa asiallisesti direktiivin 8 artiklan 1 kohdan a-d alakohtia. Direktiivin johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan, että kaupallisessa laajuudessa toteutettuja tekoja ovat ne, jotka on tehty suoran tai välillisen taloudellisen tai kaupallisen edun tavoittelemiseksi; tämä sulkee yleensä pois vilpittömässä mielessä toimivien loppukuluttajien teot.

Tuomioistuimen määräyksen saanut vastaaja olisi velvollinen antamaan kantajan vaatimat tarpeelliset tiedot oikeutta loukkaavien tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta. Tuomioistuimen olisi määräyksessään yksilöitävä, mitä tavaroita tai palveluja vastaajan tiedonantovelvollisuus koskee.

Annettavista tiedoista säädettäisiin tarkemmin pykälän 2 momentissa, joka vastaa direktiivin 8 artiklan 2 kohtaa. Vastaaja olisi velvollinen ilmoittamaan tiedot oikeutta loukkaavien tavaroiden tai palvelujen aikaisempien haltijoiden sekä aiottujen kauppiaiden nimistä ja osoitteista sekä tavaroiden tai palvelujen määrästä ja hinnoista.

Pykälän 3 momentin mukaan tuomioistuin voisi määrätä vastaajan antamaan pykälässä tarkoitettut tiedot myös sakon uhalla. Sakon uhan asettaminen saattaa olla tarpeen, jos on aihetta olettaa, ettei vastaaja muutoin noudata määräystä. Määräyksen antaminen ja sakon uhan asettaminen edellyttäisi luonnollisesti myös, että vastaajalla on tosiasiallinen ja oikeudellinen mahdollisuus antaa pyydettyt tiedot.

Momentin mukaan tuomioistuin määräisi tarkemmin, miten tiedot annetaan. Tiedot voitaisiin antaa esimerkiksi kirjallisesti suoraan kantajalle tai suullisesti tuomioistuimessa.

Vastaajalla ei voi olla laajempaa velvollisuutta antaa tietoja kuin todistajalla. Momentissa säädettäisiinkin, että määräyksen saaneen vastaajan velvollisuudesta ja oikeudesta kieltäytyä kertomasta seikkaa on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään todistajasta. Viittauksella tarkoitetaan oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 ja 24 §:ssä olevia todistajan vaitiolovelvollisuutta ja -oikeutta koskevia säännöksiä. Ehdotettu säännös on direktiivin 8 artiklan 3 kohdan d ja e alakohdan mukainen.

Vastaaja ei muutoin olisi tietojen antaessaan todistajan asemassa. Hänellä olisi vastaava totuusvelvollisuus kuin riita-asian asianosaisella yleensäkin.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännöksen mukaan lakia sovellettaisiin vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.2 Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta

56 g §. *Loukkauksen kieltö.* Pykälässä säädettäisiin kieltotuomiosta tekijänoikeuden loukkauksen jatkamisen kieltämiseksi. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 11 artikla.

Pykälän mukaan tuomioistuin voisi kieltää tekijänoikeuden loukkaajaa jatkamasta tai toistamasta loukkaavaa tekoa. Kielto voitaisiin antaa myös väliaikaisena oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n mukaisena turvaamistoimena. Tämä täyttää direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan alkuosan vaatimuksen.

Soveltamisalaltaan suppeampi 60 b §:n säännös, joka kattaa tietoverkoissa tapahtuvien oikeuksien loukkausten kieltämisen, jäisi 60 c §:n keskeyttämismääräyspykälään keskeisesti liittyvänä erityissäännöksenä voimaan.

59 a §. *Tuomion julkistaminen.* Pykälässä säädettäisiin uutuutena tekijänoikeuden loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla.

Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voisi tekijänoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiaassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen tekijänoikeutta.

Pykälä koskisi vain tekijänoikeuden loukkausta koskevaa riita-asiaa. Rikosasiassa annetun tuomion julkistaminen tuomitun kustannuksella olisi uudenlainen rikosoikeudellinen seuraamus,

johon liittyisi periaatteellisia ongelmia. Direktiivi ei myöskään koske rikosoikeudellisia menettelyitä eikä seuraamuksia.

Julkistaminen voisi koskea tuomiota, jossa vastaajan on todettu loukanneen tekijänoikeutta. Edellytyksenä olisi, että tuomio on tullut lainvoimaiseksi. Useimmiten olisi perusteltua, että tuomiosta julkaistaan sen olennaiset tiedot sisältävä lyhennelmä. Lyhennelmän laatiminen olisi kantajan tehtävä. Ei kuitenkaan olisi poissuljettua, että tilanteen niin vaatiessa tuomio julkaistaisiin kokonaan.

Pykälä ei laajentaisi sitä, mitä tietoja tuomiosta ylipäättään saadaan julkistaa, eikä pykälässä tarkoitettu julkistamislupa poistaisi kantajan muusta lainsäädännöstä johtuvaa vastuuta julkaistavista tiedoista. Julkistaminen voisi luonnollisesti koskea vain tuomiota tai sen osaa, joka on oikeudenkäynnin julkisuudesta annettujen säännösten mukaan julkinen. Muutoinkaan vastaajan yksityiselämään liittyviä seikkoja ei saa julkistaa (rikoslain 24 luvun 8 §). Tuomiosta tiedottaminen ei yleensä edellytä luonnollisen henkilön nimen mainitsemista. Kantaja voisi myös joutua vastuuseen julkaisemistaan virheellisistä tiedoista esimerkiksi siinä tapauksessa, että hän on liioitellut tai muutoin vääristellyt tapauksen tosiseikkoja.

Luvan antaminen edellyttäisi kantajan vaatimusta. Kantajan olisi yksilöitävä, miten hän aikoo tuomion julkistaa, sekä esitettävä siitä aiheutuvia kustannuksia koskeva arvio.

Tuomioistuimen olisi päätöksessään määrättävä, mitä pyydettyjä julkistamistoimenpiteitä kantaja voi vastaajan kustannuksella tehdä. Soveltuva toimenpide olisi usein lehti-ilmoituksen julkaiseminen tuomion olennaisista tiedoista. Ensisijaisesti olisi riittävää, että ilmoitus julkaistaan ammattilehdessä ja merkittävässä paikallislehdessä. Jos julkistamisella on valtakunnallista merkitystä, ilmoitus voitaisiin lisäksi julkaista yhdessä valtakunnallisessa lehdessä. Kantaja voisi myös esimerkiksi laatia tuomiosta lyhyen tiedotteen ja lähettää sitä sidosryhmilleen tai julkaista sen kotisivuillaan.

Tuomioistuimen antamalla luvalla olisi se merkitys, että kantajalla olisi oikeus saada hyväksytyjen julkistamistoimenpiteiden aiheuttamista kustannuksista korvaus vastaajalta. Jollei vastaaja korvaa kustannuksia vapaaehtoisesti, kantaja voisi periä ne häneltä oikeusteitse.

Pykälän 1 momenttiin otettaisiin vielä säännös luvan antamista ja sisältöä harkittaessa huomioon otettavista seikoista. Tarkoitus ei ole, että julkistamisesta tulisi säännönmukainen menettely, vaan että mahdollisuutta käytettäisiin harkiten. Tuomioistuimen tulisi oikeasuhteisuuden periaatteen mukaisesti ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat. Julkistamista ja julkistamistapoja olisi siten harkittava sekä yleisön että kantajan ja vastaajan kannalta. Julkistamisella voisi olla yleistä merkitystä, jos esimerkiksi kysymyksessä on uusi ennakkoratkaisu jostakin laintulkintakysymyksestä tai ratkaisusta ilmenevillä seikoilla on merkitystä kuluttajien kannalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Kulukaton asettaminen olisi tarpeen vastaajan oikeusturvan takaamiseksi ja kustannuksia koskevien riitaisuuksien välttämiseksi. Enimmäiskustannusten määrittämiseksi olisi arvioitava, kuinka suuret tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset hyväksytyistä julkistamistoimenpiteistä aiheutuu kantajalle.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään. Määräajan asettaminen julkistamiselle on vastaajan oikeusturvan vuoksi tarpeen. Sopiva määräaika voisi olla esimerkiksi kaksi kuukautta.

60 §. Pykälään lisättäisiin tarvittavat viittaukset uuden 56 g ja 59 a §:n soveltamiseksi tekijänoikeuslain 5 luvun säännösten mukaan suojattavaan oikeuteen.

60 c §. Pykälässä (laissa 821/2005) säädetään välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Säännöksiä on arvioitu direktiivin 9 ja 11 artiklan kannalta edellä yleisperustelujen jaksossa 3.1.2. Pykälään ehdotetaan tehtäviksi 9 artiklan 4 ja 6 kohdasta johtuvat muutokset. Lisäksi pykälää tarkennettaisiin toimivaltaisen tuomioistuimen osalta. Nykyisen pykälän perustelujen osalta viitataan Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntoon 5/2005 vp hallituksen esityksestä laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun muuttamisesta (s. 10).

Pykälän nykyisessä 2 momentissa säädetään keskeyttämismääräyksen antamisesta ennen lain 60 b §:ssä tarkoitetun kieltokanteen nostamista. Nykyisen säännöksen perusteella on saattanut jäädä jossakin määrin epäselväksi, mikä tuomioistuin on toimivaltainen antamaan tällaisen keskeyttämismääräyksen. Momenttiin tehtäisiin nyt lisäys, jonka mukaan toimivaltainen on se tuomioistuin, joka on toimivaltainen käsittelemään mainitussa pykälässä tarkoitetun kanteen. Momentti vastaa muutoin nykyistä momenttia.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuimen on varattava sekä välittäjälle että väitetyille loukkaajalle tilaisuus tulla kuulluksi. Direktiivin 9 artiklan 4 kohdan täytäntöön panemiseksi pykälän 3 momenttiin otettaisiin nyt uudet säännökset keskeyttämismääräyksen antamisesta väitettyä loukkaajaa kuulematta. Välittäjää olisi sen sijaan aina kuultava ennen määräyksen antamista.

Momentin mukaan tuomioistuin voisi tietyin edellytyksin antaa keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta. Hakijan olisi erikseen pyydyttävä määräyksen antamista väliaikaisena. Lisäksi edellytyksenä olisi, että asian kiireellisyys välttämättä vaatii väitetyn loukkaajan kuulematta jättämistä. Menettely olisi siten poikkeuksellinen. Tällainen tilanne voisi olla käsillä lähinnä silloin, jos välitön keskeyttäminen on hakijalle erityisen tärkeää eikä väitettyä loukkaajaa voida riittävän nopeasti kuulla.

Momentista ilmeni lisäksi, että väliaikainen keskeyttämismääräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 1 §:n 3 momentin mukaisesti määräykseen ei saisi hakea erikseen muutosta. Tuomioistuimen olisi väliaikaisen määräyksen antamisen jälkeen varattava väitetyille loukkaajalle tilaisuus tulla kuulluksi. Kuuleminen tulisi toimittaa viipymättä. Väitettyä loukkaajaa kuultuaan tuomioistuin saattaa tulla siihen tulokseen, ettei keskeyttämismääräykselle olekaan perusteita, jolloin se olisi peruutettava. Määräys olisi peruutettava myös siinä tapauksessa, ettei väitettyä loukkaajaa tavoiteta.

Pykälän 4 momentin ensimmäiseen virkkeeseen otettaisiin muuttamattomana nykyisin 3 momentissa oleva säännös. Direktiivin 9 artiklan 6 kohdan täytäntöön panemiseksi momentin toiseen virkkeeseen otettaisiin uusi säännös hakijan velvollisuudesta asettaa vakuus mahdollisen korvausvelvollisuuden varalta.

Momentin mukaan keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu. Säännös merkitsee sitä, että hakijan olisi haettava keskeyttämismääräyksen täytäntöönpanoa ulosottomieheltä ja asetettava tälle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitettu vakuus puheena olevan pykälän 5 momentissa tarkoitetun korvausvastuun varalta. Keskeyttämismääräys tulisi voimaan vasta vakuuden asettamisen jälkeen. Tuomioistuin voisi kuitenkin oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:ssä säädetyin edellytyksin vapauttaa hakijan vakuuden asettamisesta.

Pykälän 5 momentin ensimmäiseen virkkeeseen otettaisiin pääosin muuttamattomana nykyisin 4 momentissa oleva säännös. Määräyksen täytäntöönpanosta aiheutuneen vahingon ja kulujen korvaamista koskevan säännöksen soveltamisalan täsmentämiseksi säännöstä muutettaisiin pykälän muiden säännösten kanssa yhdenmukaiseksi siten, että teleliittymän haltijan sijasta puhuttaisiin

väitetystä loukkaajasta. Yleisön saataviin saattamisen keskeyttämisestä aiheutuu vahinkoa ja kuluja teleliittymän haltijalle, joka mainitaan voimassa olevassa 4 momentissa. Tarkoitus on, että muutettua säännöstä sovellettaessa väitettynä loukkaajana, jolle aiheutuneet vahinko ja kulut on korvattava, pidettäisiin myös sellaista teleliittymän haltijaa, jonka liittymästä oikeutta väitetään loukattavan. Ehdotettuun vakuudenasettamista koskevaan velvollisuuteen liittyen momenttiin lisättäisiin myös uusi korvauskanteen nostamista koskeva viittaussäännös.

Momentin mukaan vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään. Näin ollen korvauskanne olisi nostettava 60 b §:ssä tarkoitettussa käräjäoikeudessa puhevallan menettämisen uhalla viitatussa pykälässä tarkoitettussa vuoden määräajassa.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännöksen mukaan lain 56 g ja 59 a §:ää sovellettaisiin vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.3. Laki tavaramerkkilain muuttamisesta

38 §. Pykälän 1 momentin kieliasua tarkistettaisiin ilman, että siitä aiheutuisi sisällöllistä muutosta.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin oikeudesta saada vahingosta riippumaton hyvitys merkin käyttämisestä, ja vahingonkorvausta koskevia säännöksiä muutoinkin selvennettäisiin. Velvollisuus maksaa hyvitystä korvaisi voimassa olevassa laissa olevan mahdollisuuden tuomita loukkaaja luovuttamaan teostaan saamansa voiton enintään kolmelta viimeiseltä vuodelta. Käytännössä on vaikea osoittaa, kuinka paljon teko on tuottanut siihen syy-yhteydessä olevaa voittoa.

Säännöksen mukaan tavaramerkin haltijalla on oikeus saada kohtuullinen hyvitys tavaramerkin oikeudettomasta käyttämisestä. Hyvitys tulee suorittaa, vaikka loukattu ei osoittaisi kärsineensä tappiota teon johdosta. Hyvitys on siten riippumaton niistä taloudellisista menetyksistä, joita oikeudeton käyttäminen on saattanut aiheuttaa. Hyvityksen laskennallisena perusteena voidaan useimmissa tapauksissa pitää tavanomaista käyttökorvausta eli lisenssimaksua. Velvollisuus suorittaa hyvitys ei edellytä tuottamusta.

Hyvityksen lisäksi tavaramerkin haltijalla on oikeus saada korvaus kaikesta kärsimästään vahingosta, jos tavaramerkin loukkaus on tahallista tai tuottamuksellista. Tämä korvaus on teosta aiheutuneiden taloudellisten menetysten korvaamista eli vahingonkorvausta. Korvausta maksetaan kaikista osoitettavista, esimerkiksi tositteisiin perustuvista, teon aiheuttamista kuluista ja menetyksistä. Sen lisäksi korvataan täysimääräisesti teosta aiheutunut muu taloudellinen vahinko eli puhdas varallisuusvahinko.

Tavaramerkkiloukkauksissa taloudellisista vahingoista tyypillisin lienee saamatta jäänyt voitto. Saamatta jääneen voiton määrän arvioinnissa joudutaan turvautumaan monesti epävarmoihin tekijöihin. Viitettä vahingon määrästä voidaan saada lähinnä tavaramerkillä varustettujen tuotteiden menekin muutoksista. Loukkaus on usein omiaan aiheuttamaan myös liiketoiminnan nauttiman maineen ja arvostuksen vähentymistä tai häiritsemään asiakassuhteita, vaikkakin näistä syistä johtuva vahinko on yleensä erityisen vaikea näyttää toteen. Samanlaista vaikeasti näytettävissä olevaa taloudellista vahinkoa loukkaus voi aiheuttaa tavaramerkin good will -arvolle tai erottamiskyvylle vesittymisen kautta.

Liiketoiminnan arvostuksen vähentyminen, tavaramerkin erottamiskyvyn vesittyminen tai tavaramerkin good will -arvon alentuminen ovat usein sellaisia vahinkoja, joiden vaikutukset ilmenevät vasta pitemmällä aikavälillä. Vahingonkorvauskysymystä käsittelevän oikeudenkäynnin aikana kaikki nämä vahingot eivät välttämättä vielä ole muuttuneet todellisiksi tappioksi. Tavaramerkin loukkaustilanteissa ei kuitenkaan ole estettä sille, että jo toteutuneiden tappioiden lisäksi tulevaisuudessa odotettavissa oleva tappio korvataan, jos vaatimuksen voidaan riittävän luotettavalla tavalla osoittaa perustuvan loukkaustekoon.

Vahingonkorvausta voidaan sovittelaa, jos loukkaajan tuottamus on vain lievää. Sovittelun ei ole tarkoitus olla automaattinen ratkaisu kaikissa lievän tuottamuksen tilanteissa, vaan lisäksi tulisi edellyttää, että korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon loukkaajan ja loukatun varallisuusolot ja muut olosuhteet. Täysi korvausvelvollisuus on pääsääntö, eikä sovitteluun tulisi ryhtyä pelkästään siitä syystä, että loukkaajan ja loukatun taloudellinen asema on huomattavan erilainen. Sovittelun tarkoituksena on välttää vahingon aiheuttajan taloudellisen aseman romahtaminen kohtuuttoman raskaan korvausvelvollisuuden vuoksi. Lisäksi on otettava huomioon loukatun taloudellinen asema. Korvauksen saamatta jääminen voi olla kohtuutonta hänen taloudelliselle tilanteelleen, jolloin loukatun intressit on harkinnassa asetettava ensi sijalle.

40 §. Pykälässä säädettäisiin oikeuden saada hyvitystä ja vahingonkorvausoikeuden vanhentumisesta. Vastaavalla tavalla kuin muissa teollisoikeuslaeissa hyvitystä ja vahingonkorvausta voisi vaatia vain viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireillepanoa. Nykyiseen säännökseen verrattuna tämä merkitsisi teoriassa korvausoikeuden pidentämistä kahdella vuodella. Toisaalta nykyinen vanhentumisaika alkaa kulua siitä, kun merkinhaltija on saanut tiedon loukkauksesta ja loukkaajasta, kun taas ehdotettava säännös olisi absoluuttinen vanhentumisaika.

Vanhentumisaika tulee mitoittaa niin, ettei se johda kustannuksiltaan kalliisiin ja epävarmoihin oikeudenkäynteihin useita vuosia sitten sattuneista tapahtumista, joita koskevat todisteet ja todistelu ovat käyneet epävarmoiksi ja puutteellisiksi. Tämän vuoksi nyt ehdotetaan absoluuttista vanhentumisaikaa. Samalla on huolehdittava siitä, että vanhentumisaika ei vaarantaisi huolellisesti toimivan oikeudenhaltijan mahdollisuuksia saada korvaus kärsimistään vahingoista. Muissa teollisoikeuslaeissa olevaa viiden vuoden vanhentumisaikaa on pidetty tässä suhteessa tarkoituksenmukaisena. Lisäksi on perusteltua, että vanhentumisaika on samanmittainen kaikissa teollisoikeuslaeissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että 1 momentin estämättä hyvitystä ja korvausta voidaan vaatia vuoden ajan rekisteröintipäivän jälkeen, jotta oikeus korvaukseen ei vanhenisi ennen tavaramerkin rekisteröintiä.

41 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

48 a §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännösten mukaan lain 38 ja 40 §:ää

sovellettaisiin kuitenkin vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin ja 41 a §:ää vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.4 Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain muuttamisesta

37 a §. Pykälässä säädettäisiin kieltotuomiosta. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 11 artikla.

Pykälän mukaan tuomioistuin voisi kieltää loukkaajaa jatkamasta tai toistamasta loukkaavaa tekoa. Kielto voitaisiin antaa myös väliaikaisena oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:n mukaisena turvaamistoimena. Tämä täyttää direktiivin 9 artiklan 1 kohdan a alakohdan alkuosan vaatimuksen.

37 b §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

38 §. Vastaavalla tavalla kuin muissa teollisoikeuslaeissa pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös tuottamuksesta riippumattomasta käytön hyvittämisestä.

40 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännösten mukaan lain 37 a ja 40 a §:ää sovellettaisiin kuitenkin vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen, ja lain 38 §:n 2 momenttia vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin.

1.5 Laki toiminimilain muuttamisesta

18 a §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

23 §. Toiminimen loukkauksen erityisluonteesta johtuen kohtuullisen hyvityksen määrittämisessä ei aina ole mahdollista ottaa hyvityksen määrittämisen perustaksi tavanomaista käyttökorvausta eli osapuolten välillä neuvoteltua lisenssimaksua. Jos esimerkkejä käyttökorvauksen tasosta ei ole saatavilla, hyvityksen määrää arvioitaessa olisi otettava huomioon sellaisia seikkoja, joiden perusteella käyttökorvaus yleensä määritellään, kuten käytön kesto ja laajuus.

23 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännösten mukaan lain 23 §:ää sovellettaisiin kuitenkin vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin ja 23 a §:ää vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.6 Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

29 a §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

31 §. Vastaavalla tavalla kuin muissa teollisoikeuslaeissa pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös tuottamuksesta riippumattomasta käytön hyvittämisestä.

33 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännösten mukaan lain 31 §:n 2 momenttia sovellettaisiin kuitenkin vasta lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin ja 33 a §:ää vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.7 Laki patenttilain muuttamisesta

57 b §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

60 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

61 §. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tekninen viittaussäännöksen muutos.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännöksen mukaan lain 60 a §:ää sovellettaisiin kuitenkin vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.8 Laki mallioikeuslain muuttamisesta

35 a §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

36 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännösten mukaan lain 36 a §:ää sovellettaisiin kuitenkin vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

1.9 Laki hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta

36 a §. Pykälässä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä. Pykälä vastaa tekijänoikeuslaissa (821/2005) olevaa säännöstä. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 60 c §:n kohdalla todetaan.

38 a §. Pykälässä säädettäisiin uutuutena loukkausta koskevan tuomion julkistamisesta kantajan toimesta vastaajan kustannuksella. Säännöksellä pantaisiin täytäntöön direktiivin 15 artikla. Säännöksen perustelujen osalta viitataan siihen, mitä edellä tämän esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tekijänoikeuslain 59 a §:n kohdalla todetaan.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti muiden lakien kanssa 29 päivänä huhtikuuta 2006. Siirtymäsäännöksen mukaan lain 38 a §:ää sovellettaisiin kuitenkin vasta sellaisissa laissa tarkoitetuissa riita-asioissa, jotka tulevat käräjäoikeudessa vireille lain voimaantulon jälkeen.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettavat lainmuutokset eivät edellytä tarkempien säännösten tai määräysten antamista.

3 Voimaantulo

Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan 29 päivänä huhtikuuta 2006. Lakiehdotuksiin sisältyvät siirtymäsäännökset, joita on käsitelty kunkin lain kohdalla.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esityksessä ei ole ehdotuksia, jotka vaatisivat perustuslain 73 §:n mukaista säätämisyjärjestystä.

Säännökset välittäjälle annettavasta keskeyttämismääräyksestä koskettavat perustuslaissa säädettyä sananvapautta. Voimassa olevassa tekijänoikeuslain 60 c §:ssä on nimenomaisesti säädetty, että aineiston välittäjälle annettava keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Lakivaliokunta totesi tekijänoikeuslain muuttamista koskevassa lausunnossaan tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estämistä koskevien tekijänoikeuslain säännösten osalta seuraavaa: "Sekä viestinnän vapauden turvaamisen näkökulmasta yleensä että väitetyt loukkaajan oikeusturvan kannalta erityisesti on tärkeää, että tällaisille viestinnän harjoittamiseen puuttuville toimille asetetaan riittävät edellytykset ja että asiassa noudatettava menettely sisältää takeet kaikkien osapuolten oikeuksien huomioon ottamisesta. Valiokunta on niin ikään pitänyt tärkeänä, ettei ehdotetuilla säännöksillä missään tapauksessa vaaranneta kiistan kohteena olevaan viestintään nähden ulkopuolisten oikeuksia." (LaVL 5/2005 vp – HE 28/2004 vp, s. 8)

Tässä ehdotuksessa esitetään edellä mainittuun tekijänoikeuslain 60 c §:ään lisättäväksi mahdollisuus antaa väliaikainen keskeyttämismääräys väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Toisaalta ehdotetaan, että keskeyttämismääräyksen täytäntöönpano edellyttäisi vakuuden asettamista ulosottomiehelle. Vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi kuhunkin teollisoikeuslakiin.

Tiedonsaantia koskeva ehdotus (1. lakiehdotus) ei ole ongelmallinen perustuslain 21 §:ssä turvatuun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kannalta. Määräyksen antaminen edellyttäisi muun muassa, että vastaajan on jo todettu loukanneen teollis- tai tekijänoikeutta. Vastaajalla olisi todistajaa koskeva vaitiolovelvollisuus ja –oikeus.

Teollisoikeuslakeihin ja tekijänoikeuslakiin ehdotettavat säännökset tuomion julkistamisesta koskevat yksinomaan mahdollisuutta julkistaa tuomio loukkaajan kustannuksella. Sen sijaan ehdotettavat säännökset eivät millään tavalla laajenna muun lainsäädännön mukaisesti määräytyvää tuomion julkistamismahdollisuuden laajuutta. Näin ollen perustuslain 10 §:ssä turvattu yksityiselämän suoja ei edellytä perustuslainsäätämisyjärjestystä.

Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki
todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa annetun lain
muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään todistelun turvaamisesta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevissa riita-asioissa 7 päivänä huhtikuuta 2000 annetun lain (344/2000) 1 §:ään uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 7 a § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tämän lain 7 a §:ssä säädetään tiedonsaannista 1 momentissa tarkoitettussa riita-asiassa.

7 a §

Tiedonsaanti riita-asiassa

Tuomioistuin voi 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa laissa säädetyn teollis- tai tekijänoikeuden loukkaamista koskevassa riita-asian oikeudenkäynnissä kantajan vaatimuksesta määrätä vastaajan, jonka on todettu loukkanneen tällaista oikeutta kaupallisessa laajuudessa, antamaan tarpeelliset tiedot oikeutta loukkaavien tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta. Määräystä ei kuitenkaan saa antaa, jos siitä aiheutuisi vastaajalle tiedonsaannin merkitykseen verrattuna kohtuutonta haittaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ovat:

- 1) tavaroiden tai palvelujen tuottajien, valmistajien, jakelijoiden, toimittajien ja muiden aikaisempien haltijoiden sekä aiottujen tukku- ja vähittäiskauppioiden nimet ja osoitteet;
- 2) tiedot tuotettujen, valmistettujen, toimitettujen, vastaanotettujen tai tilattujen tavaroiden taikka palvelujen määrästä sekä niistä saaduista hinnoista.

Tuomioistuin voi määrätä vastaajan antamaan tässä pykälässä tarkoitettut tiedot sakon uhalla. Tuomioistuin määrää, miten tiedot annetaan. Määräyksen saaneen vastaajan velvollisuudesta tai oikeudesta kieltäytyä kertomasta seikkaa on voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa säädetään todistajasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Lakia sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille lain voimaantulon jälkeen.

2.

Laki tekijänoikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun tekijänoikeuslain (404/1961) 60 ja 60 c §, sellaisena kuin ne ovat laissa 821/2005, sekä
lisätään lakiin uusi 56 g § ja 59 a § sekä kummankin edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

Loukkauksen kielto

56 g §

Jos joku loukkaa tekijänoikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Tuomion julkistaminen

59 a §

Tuomioistuin voi tekijänoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiansa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen tekijänoikeutta, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

60 §

Mitä 56 a, 56 e–56 g, 57–59 ja 59 a §:ssä säädetään, sovelletaan vastaavasti oikeuteen, jota suojataan 5 luvun säännösten mukaan.

60 c §

Tuomioistuin voi 60 b §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään tekijän tai hänen edustajansa vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään tekijänoikeutta loukkaavaksi väitetyn aineiston saattamisen yleisön saataviin (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon aineistoa yleisön saataviin saattavan henkilön, välittäjän ja tekijän oikeudet.

Ennen 60 b §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi tekijän tai hänen edustajansa vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että tekijän oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, joka saattaa tekijänoikeutta loukkaavaksi väitettyä aineistoa yleisön saataviin, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 60 b §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 60 b §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 56 g ja 59 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

3.

**Laki
tavaramerkkilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 10 päivänä tammikuuta 1964 annetun tavaramerkkilain (7/1964) 38 ja 40 §, sekä *lisätään* lakiin uusi 41 a ja 48 a § seuraavasti:

38 §

Jos joku loukkaa oikeutta tavaran tunnusmerkkiin, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

Joka tahallaan tai tuottamuksesta loukkaa oikeutta tavaran tunnusmerkkiin, on velvollinen suorittamaan loukatulle kohtuullisen hyvityksen merkin käyttämisestä sekä korvauksen kaikesta vahingosta, jonka loukkaus aiheuttaa. Jos tuottamus on vain lievää, korvausta vahingosta voidaan sovitella.

Jos tuottamusta ei ole, loukkaaja on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen merkin käyttämisestä.

40 §

Hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan 38 §:n nojalla vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireille panoa. Oikeus hyvitykseen ja korvaukseen vahingosta, jota koskevaa kannetta ei ole pantu vireille sanotun ajan kuluessa, on menetetty.

Kuitenkin jos kysymys on rekisteröinnillä suojatusta tavaramerkistä, hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan vaatia ennen rekisteröintipäivää tapahtuneen loukkauksen johdosta, jos kanne pannaan vireille vuoden kuluessa rekisteröintipäivästä.

41 a §

Tuomioistuin voi tavaramerkin loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen tavaramerkkioikeutta, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

48 a §

Tuomioistuin voi 38 §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään tavaramerkkioikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun

välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään tavaramerkkiä loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon tavaramerkin väitetyn loukkaajan, välittäjän ja tavaramerkkioikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 38 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi tavaramerkkioikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että tavaramerkkioikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan oikeutta tavaran tunnusmerkkiin, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 38 §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen tavaramerkkiä väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 38 §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 38 ja 40 §:ää sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin.

Tämän lain 41 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

4.

Laki
yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin 11 päivänä tammikuuta 1991 annettuun lakiin (32/1991) uusi 37 a ja 37 b §, 38 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 ja 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 40 a § seuraavasti:

37 a §

Loukkauksen kieltö

Jos joku loukkaa piirimalliin kohdistuvaa yksinoikeutta, tuomioistuin voi kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta tekoa.

37 b §

Keskeyttämismääräys välittäjälle

Tuomioistuin voi 37 a §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään piirimallia loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon piirimallin väitetyn loukkaajan, välittäjän ja yksinoikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 37 a §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että yksinoikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan piirimalliin kohdistuvaa yksinoikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 37 a §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen piirimallia väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 37 a §:ssä tarkoitettu

kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

38 §

Jos huolimattomuutta ei ole, loukkaaja on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen piirimallin käyttämisestä.

Piirimalliin kohdistuvan yksinoikeuden loukkauksen perusteella voidaan hyvitystä tai korvausta vahingosta vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireille panoa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta hyvityksestä ja korvauksesta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) on säädetty.

40 a §

Tuomion julkistaminen

Tuomioistuin voi piirimalliin kohdistuvaa yksinoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen yksinoikeutta piirimalliin, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 37 a ja 40 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain 38 §:n 2 momenttia sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin.

5.

Laki toiminimilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 2 päivänä helmikuuta 1979 annetun toiminimilain (128/1979) 23 § ja sen edellä
 oleva väliotsikko, sekä
lisätään lakiin uusi 18 a ja 23 a § seuraavasti:

18 a §

Tuomioistuin voi 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua kannetta käsitellessään yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään toiminimen loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon toiminimen käyttäjän, välittäjän ja yksinoikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi yksinoikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että yksinoikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan oikeutta toiminimeen, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitettua keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitettua vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen toiminimeä väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 18 §:n 2 momentissa tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

Korvaus- ja hyvitysvelvollisuus

23 §

Elinkeinonharjoittaja, jonka elinkeinotoiminnassa on tahallisesti tai tuottamuksellisesti loukattu toisen oikeutta toiminimeen, on velvollinen suorittamaan loukatulle kohtuullisen

hyvityksen toiminimen käyttämisestä sekä korvaamaan loukkauksesta aiheutuneen vahingon. Jos tuottamus on vain lievää, voidaan korvausta vahingosta sovitella.

Jos tuottamusta ei ole, loukkaaja on velvollinen suorittamaan kohtuullisen hyvityksen toiminimen käyttämisestä.

Hyvitystä ja korvausta vahingosta voidaan vaatia ainoastaan viiden viimeisen vuoden ajalta ennen kanteen vireille panoa. Oikeus hyvitykseen ja korvaukseen vahingosta, jota koskevaa kannetta ei ole pantu vireille sanotun ajan kuluessa, on menetetty.

23 a §

Tuomioistuimien voi toiminimen loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen oikeutta toiminimeen, jolle tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuimien määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 23 §:ää sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin.

Tämän lain 23 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

6.

Laki
kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kasvinjalostajanoikeudesta 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (789/1992) 31 §:n 2 momentti ja pykälän otsikko sekä
lisätään lakiin uusi 29 a ja 33 a § seuraavasti:

29 a §

Tuomioistuin voi 29 §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään kasvinjalostajanoikeutta loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon kasvinjalostajanoikeuden väitetyn loukkaajan, välittäjän ja kasvinjalostajanoikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 29 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että oikeudenhaltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan kasvinjalostajanoikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 29 §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen kasvinjalostajanoikeutta väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 29 §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

31 §

Vahingonkorvaus ja hyvitys

--- -

Jos kasvinjalostajanoikeuden loukkaus tai lajikenimen käyttämistä tarkoittavan 22 §:n säännösten loukkaus ei ole tahallinen tai tehty huolimattomuudesta, loukkaaja on velvollinen suorittamaan jalostajanoikeuden haltijalle kohtuullisen hyvityksen lajikkeen hyväksi käyttämisestä..

33 a §

Tuomion julkistaminen

Tuomioistuin voi kasvinjalostajanoikeuden loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen kasvinjalostajanoikeutta, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 31 §:n 2 momenttia sovelletaan tämän lain voimaantulon jälkeen tehtyihin loukkauksiin.

Tämän lain 33 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

7.

Laki patenttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 1967 annetun patenttilain (550/1967) 61 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 243/1997, sekä
lisätään lakiin uusi 57 b ja 68 a § seuraavasti:

57 b §

Tuomioistuin voi 57 §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään patentinhaltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään patenttia loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon patentin väitetyn loukkaajan, välittäjän ja patentinhaltijan oikeudet.

Ennen 57 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi patentinhaltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että patentinhaltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan patenttia, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 57 §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen patenttia väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 57 §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

60 a §

Tuomioistuin voi patentin loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen patenttia, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen

tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

61 §

Jos patentti on kumottu lainvoiman saaneella päätöksellä tai julistettu mitättömäksi lainvoiman saaneella tuomiolla, ei 57–60 a §:ssä säädettyä rangaistusta, korvausta tai muuta seuraamusta voida tuomita.

- - - -

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 60 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

8.

Laki
mallioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 12 päivänä maaliskuuta 1971 annettuun mallioikeuslakiin (221/1971) uusi 35 a ja 36 a § seuraavasti:

35 a §

Tuomioistuin voi 35 §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään mallioikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään mallioikeutta loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon mallioikeuden väitetyn loukkaajan, välittäjän ja mallioikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 35 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi mallioikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että mallioikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan mallioikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 35 §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen mallia väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 35 §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

36 a §

Tuomioistuin voi mallioikeuden loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen mallioikeutta, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 36 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

9.

Laki
hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään hyödyllisyysmallioikeudesta 10 päivänä toukokuuta 1991 annettuun lakiin
(800/1991) uusi 36 a ja 38 a § seuraavasti:

36 a §

Tuomioistuin voi 36 §:ssä tarkoitettua kannetta käsitellessään hyödyllisyysmallioikeuden haltijan vaatimuksesta määrätä lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjän taikka muun välittäjänä toimivan palvelun tarjoajan sakon uhalla keskeyttämään hyödyllisyysmallia loukkaavaksi väitetyn käytön (*keskeyttämismääräys*), jollei sitä voida pitää kohtuuttomana ottaen huomioon hyödyllisyysmallin väitetyn loukkaajan, välittäjän ja hyödyllisyysmallioikeuden haltijan oikeudet.

Ennen 36 §:ssä tarkoitetun kanteen nostamista siinä tarkoitettu tuomioistuin voi hyödyllisyysmallioikeuden haltijan vaatimuksesta antaa keskeyttämismääräyksen, jos sen antamiselle on 1 momentissa mainitut edellytykset ja jos on ilmeistä, että hyödyllisyysmallioikeuden haltijan oikeuksien toteutuminen muutoin vakavasti vaarantuisi. Tuomioistuimen on varattava sekä sille, jolle määräystä on haettu annettavaksi, että sille, jonka väitetään loukkaavan hyödyllisyysmallioikeutta, tilaisuus tulla kuulluksi. Asian käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään. Tämän momentin nojalla annettu keskeyttämismääräys raukeaa, jollei 36 §:ssä tarkoitettua kannetta nosteta kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta.

Tuomioistuin voi pyynnöstä antaa 2 momentissa tarkoitetun keskeyttämismääräyksen väliaikaisena väitettyä loukkaajaa kuulematta, jos asian kiireellisyys sitä välttämättä vaatii. Määräys on voimassa, kunnes toisin määrätään. Väitetylle loukkaajalle on määräyksen antamisen jälkeen viipymättä varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Tämän pykälän nojalla annettu keskeyttämismääräys ei saa vaarantaa kolmannen oikeutta lähettää ja vastaanottaa viestejä. Keskeyttämismääräys tulee voimaan, kun hakija asettaa ulosottomiehelle ulosottolain 7 luvun 16 §:ssä tarkoitetun vakuuden, jollei oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 7 §:stä muuta johdu.

Keskeyttämismääräystä vaatineen on korvattava sille, jolle määräys on annettu, samoin kuin väitetylle loukkaajalle, jonka liittymää käyttäen hyödyllisyysmallia väitetään loukattavan, määräyksen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut, jos 36 §:ssä tarkoitettu kanne hylätään tai keskeyttämismääräys 2 momentin nojalla raukeaa. Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisessa noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 12 §:ssä säädetään.

38 a §

Tuomioistuin voi hyödyllisyysmallin loukkausta koskevassa riita-asiassa kantajan vaatimuksesta antaa tälle luvan vastaajan kustannuksella toteuttaa soveltuvia toimenpiteitä tietojen levittämiseksi lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vastaajan on todettu loukanneen hyödyllisyysmallioikeutta, jollei tietojen levittämistä ole muussa laissa rajoitettu. Harkitessaan

luvan antamista ja sisältöä tuomioistuimen tulee ottaa huomioon julkistamisen yleinen merkitys, loukkauksen laatu ja laajuus, julkistamisesta aiheutuvat kustannukset ja muut vastaavat seikat.

Tuomioistuin määrää vastaajan korvattavien kohtuullisten julkistamiskustannusten enimmäismäärän. Julkistamistoimenpiteet on toteutettava tuomioistuimen määräämässä ajassa lainvoimaiseksi tulleen tuomion antamisesta uhalla, että oikeus saada korvaus kustannuksista muutoin menetetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Tämän lain 38 a §:ää sovelletaan riita-asioissa, jotka tulevat vireille tämän lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä päivänä kuuta 200

Tasavallan Presidentti

Ministeri

LIITTEET

Rinnakkaistekstit